لەبارەی کتێبی " دنیای تارمایی و کارەکتەری پەنهان "ی هەشەنگ شێخ محەمەد.. خوێندنەوەی ڕێژگار خالید

چەشنی کتێب / لێکۆڵینەوەی ئەدەبی.

ئەو کتێبە گرنگی و بایەخی تایبەتی خۆی هەیە، چونکە دەروازەیەکە بۆ قووڵایی ناخی خۆمان و کەسەکانی تر و ئەو ژیانەی تێدایین و لەگەڵ ئەوەشدا لێکۆڵینەوە و لێکدانەوە و گەڕانە بەدوای شتەکانی تری دەوروبەرمان وا دەکات پرسیاری دروست بکەین یاخود بترسین لە پرسیارکردن .
بۆیە بەگشتی مرۆڤەکان لە بەردەم کۆمەڵێک بژاردەن ، وەک باشە و خراپ ، زانین و نەزانین، ڕاستی و درۆ، دانیشتن بەدیار چارەنووسێکی نادیار یانیش خەریکی گەڕانێک ببن بە ناو فکری تاریکی و خەریکی زیاتر لە وەڵامێک ببن بۆ گەیشتن بە تورسکاییەک کەچاوەڕێی دەکەن ، یانیش بترسن لە بزربوونی حەقیقەت و نیشاندانی وەهم وەک جۆرێک لە حەقیقەت ، یانیش وا تێبگەن ژیان ڕاوەستانێکە بۆ گفتوگۆکردن دەربارەی دیوەکیتری شتەکان .
بۆیە دەتوانم بڵێم ئەو کتێبە کتێبی دڵخوازی منە و خوێندنەوەیەکی گرنگی بۆ دەکەم لەڕوانگەی " زمانناسی/ کۆرنۆلۆژی " لەڕووی زانستی گەڕانەوە و هەبوونی دونیای عەقلگەرایی دا / نارتەلۆژی لەڕوانگەین ئایین و فەلسەفی ئیشراقی و دونیایی پەنهانی .

سەرەتا

نووسەری کتێب بەم ووتەی مەولانای جەلالەددینی ڕۆمی دەستپێدەکات کەدەڵێت :.
جەهل لە بەردەستی کامڵدا دەبێتە زانست، زانستیش لە بەردەستی نوقسان و نەزاندا دەبێتە جەهل !
ئەوەی نەخۆش و دەردەدار دەستی تێوەردەدا دەبێتە دەبێتە دەرد و نەخۆشی و بەڵام کەسی کامڵ ئەگەر دەست بۆ کوفریش ببات دەبێتە ئایین !!
دواتر نووسەر دێت لەڕوانگەی فەلسەفی ئیشراقی خوێندنەوە و

گێڕانەوە دەکات بۆ 16 چیرۆکی نووسەری " یوسف عزەدین " ئەو چیرۆکانە هەم حەقیقەتن و هەم خەیاڵن چونکە بۆ بەشێکمان زانینن و بۆ بەشێکی دیکەمان وەک جەهل وایە ، چونکە لەخەیاڵگەمان دنیایی تارمایی و مرۆق وەک کارەکتەری وون ناتوانێ پەیامەکانی بگەیەنێت ، ئەگەرچی مرۆق لە ئەسل وجوودی هەیە کەچی بەتێپەڕبوونی کات دەبێتەوە بە تارمایی .

سەرەتایەکیتر

ئەوەی گرنگە بەلای منەوە ئەم کتێبە پەیوەست نییە بەکات و زەمەنێکی دیارکراو بەڵکو وەک ڕووناکی و تاریکی وایە لەشوێنێک هەڵدەکات و لەشوێنێکی دیکە تاریک دەبێت وەک سووڕانەوەیە بەدەوری شتەکان بەڵام هەرجارێک بەشێوەیەکی جیاواز !!

گرنگترین ئەو پرسیارانەی لەو کتێبەبەدیم کرد ئەوەیە:

ئێمە لەکوێی ئەو زەمەنەینن و بەرەو کوێ دەچین؟!

پەیوەندی کات بە زەمەنەوە لەکوێ دەستپێدەکات و لەکوێ کۆتایی دێت؟!

قسەکردن لەسەر بەستنەوەی و لێکترازانی پەیوەندی نێوان کات و شوێن لە دونیای ئێمەدا ، بەواتایەکی دیکە مرۆق لە زەمەنێک لەدایکدەبێت و لە زەمەنێکی دیکە دەژیت و لەسەردەمێکی دیکە دەمرێت !

هەر بۆیە تووشی جۆرێک لە کێشەی فکری دەبینەوە چۆن لەو شتانە تێدەگەین کاتێک وەک حەقیقەت دەیانبینن؟!

چۆن لەو شتانە هەڵدێن وەک وەهم بڕوای لەسەری دروستدەکەین ؟!

مرۆق مەحکومە بەکوشتن بەڵام چ جۆرە کوشتنێک کوشتنی جەستە یا کوشتنی روح هەیە " کاتێک مرۆق بیری لێدەکاتەوە " یانیش جاڤدانی وەک کەسێکی شێت و دەرووننەخۆش!!

بۆیە پرسیارەکان قولتر دەبنەوە و دەبێ بپرسین :

ئایین چییە و ئیمان چییە و مەعریفە چییە ؟

پەیوەندیی نێوانیان چۆنە؟

لەسەرەتای بوونەوە تاوەکو کۆتایی پێهاتنی ئەو گەردوونە

مرۆق بەناو ژیان تێدەپەڕێ یانیش ژیان بەناو مرۆق تێدەپەڕێ ئەی کامیان ئەوەی دیکە دەخواتەوە ؟!

پیاوی ئایینی و کارەکتەری ئایینی نزیک لە دەسەڵاتداران کێین؟

ڕۆڵی فەلسەفەی ئیشراقی لەنێوان ئایین و فەلسەفە و مەعریفەدا چییە؟

چۆن وەڵامی پرسیارەکانی تایبەت بە کوفر و ئیلحاد و خودا و ناخودا و ئیمان دەداتەوە و پشت پیرۆزییەکان دەخاتەڕوو؟ چۆن گومان بکەین و ئەی یەقین چیمان پێدەڵێت ؟

خوێندنەوەی یەکەم

مرۆڤ وەک بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتی بە ئەوەی لە زمانی ئەوانەی دیکە تێبگات کەواتە گرنگە پێ یادەوەری ببین و چاوەڕێ ببین و بەدەنگ ببین و نزیک ببین، کەواتە مرۆڤێک ببین هەم وەک کارەکتەری وون و هەم وەک بتێک هەبین ، بە چەندەها ساڵ ئاگامان لە دونیای ئاشکرا و شاراوە ببێ ، بە ئەوەی ببین بەزمانناس کەواتە دەبێ گێڕەرەوە ببین و هەموو کەسێک وەک کارەکتەرێک تەماشا بکەین !!

بە ئەوەی لەکەی ئەو شتانەی نووسیم تێبگەین، دەبێ ڕامانێکی چاکمان هەبێ و لە شتەکان وردبینەوە و گومان بکەین !

کەواتە دەپرسم:

زمان دەتوانێ چ شتێک بگۆڕێتەوە و دەتوانێت چ شتێک نەگۆڕێتەوە ؟

چۆن ڕاستییەکان گۆدەکا و چۆن درۆکانیش دەشارێتەوە؟

بۆچی شتەکان بشاردرێنەوە؟

مرۆڤ چۆن شتەکان کەشف دەکا لە ڕێگەی گومانەوەیە یانیش لەڕێگەی حەقیقەتەوە یانیش هیچیان ؟

زمان چۆن بەدەنگ دەکرێت و چۆنیش وای لێدەکرێت هەموو شتێک بلێیت ؟!

چ جۆرە پەیوەندییەک هەیە لەنێوان زمان و بیرکردنەوە؟

چ جۆرە پەیوەندییەک هەیە لە نێوان دونیای مەعریفەنناسی و فەلسەفی زمانناسی ؟

مرۆڤ دەیەوێت لە ڕێگەی جادوو و سحر هێزێکی بەدەر لە سروشتی هەبێ لەدەرەوەی سرووشت بێت و دواتر وجوودیەتی خۆی نیشانی هەمووان بدات، لەوکاتەدا سوود لە سۆفیێک وەردەگرێ یا دەروێشی یا کەسێک زمانێکی تایبەتی هەبی یا کەسێک فەیلەسوف بێت ، یانیش لە ڕێگەی مەعریفەوە ئەزموونی ژیان و ئەزموونی تێنگەیشتنی لەناواقیعی ژیان و چارەنووسی خۆی دەگۆڕێتەوە لێرە دەگەینە دەرئەنجامی :

چارەنووسی شتەکان مرۆڤەکان بەرەو کوێ دەبات، بە ئەوەی شەڕی ماناوە بکات لەکاتێکدا دەکرێت شتێک خۆی دەردەخا وەک ڕاستی، کەچی ڕاستی نییە ، مرۆڤەکان چییان بەسەر گەردوون و خودا هێناوە یاخود گەردوون و خودا چییان بەسەر مرۆڤ هێناوە !!

لێرەدا گرنگە بپرسین زمان دەتوانێت چ کێشەیەک دروست بکا و چ دونیایەک وێران بکا لێرە فێری ئەوەمان دەکا زمان چ هونەرێکی تێدا هەیە ، کەچی بەهونەرە .

خوێندنەوەی دووەم

مرۆڤ وەک کارەکتەرێکی ئەقلانی و کارەکتەرێکی پڕ لە کێشە دەخاتەڕوو !!

تێگەیشتنی مر□ق چییە لە دونیای ئەقلانی؟
ئایا مر□ق د□بێ بێدەنگ ببێ بۆ ئەوەی ئەقلانییەت بەشی هەمووان بکا ؟
پاشان بپرسین مر□قی نائەقلانی کێیە؟
پەیوەندی نێوان ئەقلانییەت و نائەقلانی چۆن دەستپێدەکات و چۆن بەردەوام دەبێ و چۆن کۆتایی دێت؟
ل□ نێوان دوو هاوکێشەدا مر□ق و□ک بوونەوەرێکی تاوانکار و مر□ق و□ک بوونەوەرێکی تاوانلێکراو، مەحکومە بەشتێک نەیکردبێ یانیش مر□ق ل□ ئ□زل□وە لۆ ئەبەد وەک تاوانکارە و هەمیشە تاوان بەرهەمده□نێتەوە !!
لێخۆشبوون چییە؟
ئایا لێخۆشبوون کۆتایی ڕقە یانیش مەرگی ڕقە و دەکرێت جارێکی دیکە زیندوو ببێتەوە ؟
ژیان چییە و ئەودیوی ژیان چییە؟
مردن چییە و مانەوە چییە؟
ڕۆلی سەرەکی مر□ق ل□ سووڕانی ژیان و دروستکردنی کارەکتەرێکی دیکە بۆ ژیانێکی خەیاڵی چییە؟
پەیوەندی نێوان شوێنی تاوان بە زەمەنەوە و پەیوەندی زەمەن و بەکاتەوە چییە؟
ئاگاهی چییە و نائاگاهی چییە؟
خورافە چییە و ئایین چییە؟
ئایا مر□ق ل□ نێوان کوشتن و خۆکوژی خود کامیان هەلدەبژێرن ؟
ئیدیعای مر□ق و□ک خودا چۆن دروستبوو ؟
لە چ شتێک مر□ق و خودا لەیەکدی دەچن و ل□ چ شتێک لەیەکدی دووردەکەونەوە ؟!!
لۆ ئەوەی وەڵامی ئەو هەموو پرسیارە بدەمەوە
مر□ق د□بەستمەوە بە کتێب و رستە و ووشەوە پاشان دێم گەمەیەک دروست دەکەم، هەموو شتێک دەبەستمەوە بەدونیای مەعریفە و بەزەمەنەوە دواتر مر□ق د□گەڕێنمەوە ڕێچکەی خوداناسی و ئایینناسی و گەڕانەوە بۆ ناسینی پێغەمبەران و فەیلەسوفەکان و شاعیران چونکە سروشتی مر□ق د□یەوێت بگەڕێتەوە بۆ بەپیرۆزکردنی شتەکانی !! پاشان ئەو بابەتە دەبەستمەوە بەژیانی چەند هەزار ساڵێک پێش ئێستا چونکە بەگشتی مر□قایەتی وێنەیەکی لە خەیاڵی هەیە دووبارە وێنەی دروستی دەکاتەوە و دواتر دێت پۆلێنی دەکات بۆ جۆرێک لە دونیایی ئەقلانی بۆ وێنادەکا و دەیبەستێتەوە بە زەمەنەوە و دواتر دێت بۆمانی دەگێرێتەوە لەڕێگەی چیرۆکەوە چونکە هەموو شتێک لە ڕیگەی چیرۆکەوە بۆمان ساغ بۆتەوە ، بۆ ئەوەی چیرۆکیش بەشێکی گرنگ بێت

لە حەقیقەتی شتەکان و دێت باسی ڕاستی و درۆ و گومان و یەقینی
شتەکان دەکاتەوە و دواتر دێت فکرێکی پیرۆز دەسەپێنێ و شەڕی لەسەر
دەکا و پاشان دێت جادووی پێوەدەکات ، بەناچاری وادەکا خۆی ببێ بە
ئەفسانە و د□س□اتدارێکی رەها و پاشان هێز دەداتەوە شتەکان و
کردەکان دەبینێ کردەیی خراپە و باشە دابەش دەکاتەوە هەر بەم□ بەست
یەکێکیان دەشارێتەوە ، دواتر دێت وەک کەسێک دەتوانێت جیهانێک
بونیاد بنێت و بتوانێ بیشکێنێت بەئەنقسەت خەیالی ئێمە دەستکاری
دەکا و دووبارە دروستی دەکاتەوە ، لە ڕوانینی خۆی پێی وایە
بەشێوەیەکی جوانتر شتەکان بۆ خەڵک و زەمەنێکی دیکە دەگوازێتەوە و
دەیبیستێتەوە بۆیان بەواقیع و خەیال بۆیان، کەچی دێت هێزێکی
فیزیکی بەبەر دەکات و دەبێت بە کارەکتەرێکی پڕ لە جوولە و کەسانی
دیکەی پێدادگایی دەکا، پاشان دێت یادەوەری□کان داگیر دەکات و وا
دەکا ببین بە کەسێکی دەروون□خۆش و شێت، پاشان وا دەکا دەیان
تاوان بکەن و دەیان تاوانیان کەشف دەکات بەبێ ئەوەی بکوژ ببین و
تاوانکاربن ، لێرەوە دەبێت بەکەسێکی ئەفسوناوی بەرگێکی نوێ
دەپۆشێت و رووداوەکان بۆ خەڵکی دەگێڕێتەوە و بەرگری دەکا و پێی
وایە ناه□ل□□ت ژیان کۆتایی بێت و مێژوو دەنووسێتەوە و پێمان دەڵێت
ژیان هیچ کاتێک چەقی نەبەستووە و ئەو هەموو نهێنییەکان دەزانێ و
هەمووان تووشی دۆخێک دەکا بترسین لە ڕوودان و ڕوونەدانی هەر
حەقیقەتێک.

بۆیە لەڕێگەی ترسەوە شتەکان دەگۆڕێت بۆ جۆرێک لە وەهم و دۆخێک
دروست دەکا کەوا ئەو دەتوانێ بەرگری بکا و نەه□ل□□ت پیرۆزییەکان
سوکایەتی پێوە بکرێت ، دیسانەوە خورافە دەهێنیتەوە بەرباس و
دووردەکەوێتەوە لە خودا و ئایین و پێغەمبەران و فەیلەسوفان چونکە
ناچ□ارانە چاوی لە جەهلە چاوی لە میهرەبانی دار و بەرد و
مردوو□ک□ بۆ ئەوەی ئاواتەکانی بهێنێتەدی، پاشان پێی وایە
ئەقلانییەت شتەکی بێسوودە و مر□ق نابـێت بیربکاتەوە !!

بۆیە وەک ئەفسانەیەک گەمەی بەچارەنووس دێت و لەبەر مێژوو ڕادەکات
و بەناو ڕووناکی دەڕوا و دەچێتەوە نێو تاریکی، پێی وایە هیچ شتێک
بوونی نییە و هیچ سنوورێک بوونی نییە ئیشی ئەو تەنها و تەنها
ئەوەیە و گەمەیەکی تاڵمان لەگەڵ بکات .

کەواتە ئێمە هەم کارەکتەرێکی وەهیمن و هەم لەحەقیقەت دەترسین.

تەنیایی و پەرتبوونی رۆح لە شیعری (گوناهی ئاو)ی سەلاح محەمەددا.. نووسینی/ عەتا قەرداخی

سەلاح محەمەد یەکێکە لەو شاعیرە فەرامۆش کراوانەی ئێمە کە لە ناوەندی رۆشنبیری ئێمەدا غەدرێکی زۆری لێکراوە، رەنگە بەشێکی ئەو غەدر لێکردنە پەیوەندی بە لاوازی ئاستی رەخنەی ئەدەبی کوردیەوە هەبێت، بەشەکەی تریشی ئەوەیە کە ئەم شاعیرە بۆ خۆی پیاوێکی شەرمن و بێ هەڵپەیە، لە کاتێکدا کەسانێکی زۆر کە ئاستی شعیریان زۆر لە دوای ئەم شاعیرەوەیە بەڵام هەم خۆیان بەهەڵپەن هەم ناوەندی رۆژشنبیری کوردیش لەبەر نەبوونی هیچ پێوانەیەکی داهێنان و لەبەرنەبوونی هیچ پێوانەیەکی رۆشنبیری و ئەخلاقی تیایدا بێندگۆی خۆی بۆ ئەو کەسانەی کە بە پێچەوانەی سەلاح محەمەدەوەن دەخاتە کارو لە هەموو موناسەبەو بارودۆخێکدا لە پێشەوەو لە ریزی یەکەمدا دایان دەنێت. بەڵام لە راستیدا ئەو جێگا پێدانە ناتوانێت کەسانی بێ بەرهەم و گەورەکراو لەسەر بنەمایەك کە دوورو نزیك پەیوەندی بە داهێنانەوە نییە بکات بە ناوو شووناسی داهێنانیان پێ ببەخشێت. هەروەك بە پێچەوانەوە کەسی داهێنەر ئەگەر لە ئێستاشدا پشت گوێ بخرێت و فەرامۆش بکرێت، ئەوا ناتوانرێت بۆ هەتاهەتایە بخرێتە پەراوێزەوە چونکە داهێنان و بەرهەمێنانی زیندوو تاکە بنەمان کە دەتوانن شووناس بە خاوەنەکەیان ببەخشن. بە هەرحاڵ شاعیریان نووسەرو یان هونەرمەندی داهێنەرو بەرهەم هێنی وەکو سەلاح محەمەد ئەگەر لە قۆناغێك و تەنانەت هەتا خۆیشیان لە ژیاندان فەرامۆش بکرێن ئەوا دەبێ بزانین زیندووی بەرهەمەکانیان زیندووی ئەوان بۆ قۆناغی دوورو درێژ دەپارێزن.

سەلاح محەمەد لە ناوەراستی حەفتاکانی سەدەی رابردووەوە بەردەوامە لە شیعر بڵاوکردنەوە. لەم دوایانەدا کۆی بەرهەمەکانی لە دیوانێکدا بە ناوی (سەرم پێیەتی لە سێبەر) بە چاپ گەیاند. یەکێك لە خاسێتە دیارەکانی ئەم شاعیرە ئەوەیە کە بڕوای بە چۆنێتی و ئاستی داهێنان هەیە نەك بە چەندێتی و ئامادەبوونی رۆژانە. هەر لەسەر ئەو بنەمایەش ئەگەر سەیری کۆی بەرهەمەکانی ئەم شاعیرە بکەیت ئەوا بۆمان دەردەکەوێت کە دەچێتە ریزی گروپێکی دیار لە

شاعیرانی داهێنەری کورد کە لە دیارترینیان ئەحمەد هەردی و ئەنوەر قادر محەمەدو سوارەی ئێلخانی زادەو محەمەد عومەر عوسمان و پاشانیش ئەم دێت. ئەگەر بە وردی سەرنجی شیعرەکانی سەلاح محەمەد بدەین ئەوا بۆمان دەردەکەوێت کە سەرباری بوونی خەیاڵ و هەستیارییەکی دەوڵەمەند، ئەم شاعیرە هەروا بە ئاسانی و بەسادەیی مامەڵە لەگەڵ زمان و وێنەو مۆسیقا و جوانکاری ناکات، بەڵکو پێدەچێت کە چەندین جار زمان و وێنەو بنیادی هەردەقێکی پێداچوونەوە بکات تا دەگاتە ئەوەی کە فۆڕمی بداتە بەردەمی خوێنەر.
لێرەدا هەوڵ دەدەین خوێندنەوەیەکی هەمەلایەنەی (گوناهی ئاڵ) بکەین کە یەکێکە لە شیعرەکانی سەلاح محەمەدو لە ساڵی 1996دا نووسیووێتی و لە لاپەڕە (36 بۆ 41)ی دیوانەکەیدا بڵاوی کردۆتەوە. ناونیشانی ئەم شیعرە لە دەستەواژەیەك پێکهاتووە کە بریتیە لە ناوو ئاوەڵناو. ناوەکە خۆی واتە گوناه وەکو وشەیەك مانای ئاشکرای خۆیی هەیە کە مانایەکی گشتیەو لە راستیشدا وشەیەکی نێگەتیفە چونکە لە ئاستی یەکەمدا گوناه هاوواتای تاوانەو هەرکە ئەم وشەیە دەبیستین خەیاڵمان بۆ ئەوە دەچێت کە تاوانێك ئەنجام درابێت. بەڵام لە ناونیشانی ئەم شیعرەدا گوناه بە ئاوەڵناوی (ئاڵ) وەسف کراوە. ئەمەش مانای ئەوەیە کە ئەو وەسفە جۆرو سرووشتی گوناهەکە دیاری دەکات، بەڵام لە راستیدا لە سنووری ناونیشانەکەدا نازانرێت ئەو دەلالەتەی کە ئاڵ هەڵی دەگرێت چییە هەرئەوەش وادەکات کە شووناسی راستەقینەی ئەو گوناهە ئاشکرا نەبێت. بۆیە لێرەدا ناونیشانەکە بەجێ دەهێڵین و شۆڕ دەبینەوەبۆ ناو پێکهاتەی دەقەکە بەو ئومێدەی لە میانەی شیکردنەوەی دەقەکەوە هەم مانای راستەقینەی ئەو ناونیشانە بدۆزینەوە هەم لە دوای پرسیارەکانی دەقەکەو چۆنێتی ئاراستە کردنیان بگەڕێین بە مەبەستی دەست نیشان کردنی جیهانبینی گشتی دەقەکە.

چرکەی کات خولی دەم (با) یە
سەرم دوای ئەم گوڵاوە تاڵە، یێ هەرایە
کام ڕێگا ئەمباتەوە ماڵێ
کام پەنجەرە پەردەی عیشقی ،
تۆم ئەئاڵێ ؟
دەرگاکان یاساوڵی شەڕن
ئێخە بە بۆنی دەمم و
جگەرەی پەنجە شلەکانم ئەگرن
ئەم شەقامە باریکەی هەموو شەوێ
وەك ئەسپێکی بە وەفا جێم ناهێڵێ

بۆنی سۆزی دایکم و
چەقۆی قسە تیژەکانی لێ هەڵئەستێ
من ئەچمە ناوەوەو
ئەویش تا چاو بڕکا ڕەشە
وەك لێك گەڕان
من ئەچمە دەرەوەو
ئەویش ئاڵە وەك راموسان.

شاعیر لێرەدا باسی خودی خۆیی و مەسەلە تایبەتیەکانی خۆی دەکات کە دەشێ ئەوەش یەکێك لە سەرەکی ترین بنەماکانی بەرهەم هێنانی شیعر بێت. لە دەستپێکی شیعرەکەدا سەلاح باسی زەمەن دەکات کە چۆن دەڕوات بە تایبەتی لە کاتێکدا کە وای نیشان دەدات کاتی مەستی بێت، هەرچەندە لە ئاستێکی تردا دەشێ وەهای لێکبدەینەوە کە مەبەستی ئەوەیە کە بە گوێرەی مرۆڤ کات هیچ مانایەکی نییەو خودی مرۆڤیش لەم ژیانەدا رۆتینێکی بێ مانا بەڕێ دەکات وەکو چۆن مەستێك بێ بیر لێکردنەوەو بێ ئاگایانە دێت و دەڕوات. ئەم شوێنی خۆی وەها دیاری دەکات کە لە دەرەوەی ماڵەکەیەتی و دوای خواردنەوەی ئەوەی کە بە گوڵاوی تاڵ ناوی دەبات ئیتر سەری دەبێتە پورە هەنگێکی ئاڵۆزو دەوروژێت بە جۆرێکی ئەوتۆ دڵنیا نییە لەوەی کە چۆن دەگاتەوە ماڵی خۆی و چ ڕێگایەك دەتوانێت بیباتەوە بۆ ماڵەوە. هەروەك دەشێ ماڵ هێما بێت بۆ شوێنی ئۆقرە گرتن و حەوانەوە. ئەوی ماندوو سەر پڕ لە هەراو ئاژاوەو ناکۆکی ئارەزووی ئەوە بکات کە بگاتە بارێك تیایدا بحەوێتەوەو لەو بارە ئاڵۆزو ناهەموارە رزگاری ببێت.

ئەم دسان بە جۆرێك لە گومانەوە دەپرسێت لە بارەی ئەو ڕێگایەی کە دەگەیەنێتەوە ماڵەوە یان دەیگەیەنێتە بارێکی سەقامگیرو پڕ لە ئارامی. هەروەك پرسیار لەوەش دەکات ئایا دەشێ کەسێك هەبێت لەم بارە ئاڵۆزەدا یان لەو هێمنی و ئارامیەی کە دەیەوێت پێی بگات هەستی بۆ ئەم بکاتەوەو خۆشەویستی پێ ببەخشێت. ئەمەش ئەو بارە دەروونیەیە کە تیایدا گومان و نیگەرانی ئەوی شاعیر دەردەکەوێت. دیارە ئەوەش ئاشکرایە کە یەکێك لە پایە گرنگەکانی داهێنان ئەو گومان و هەست بە نیگەرانی کردنەیە. لە کاتێکدا کە ئەم بەم بارە دەروونی و هەستیارەی خۆیەوە بە ئومێدی گەیشتن بە ئارامی و سەقامگیری و حەوانەوە دەجوڵێت، بەڵام لە هەمان کاتدا پێی وایە لە بەردەم دەرگاکانی گەیشتن بە ئارامی و سەقامگیریدا یاساوڵ و لێپرسینەوە هەیە. لێپرسینەوە لەوەی کە بۆچی بۆنی گوڵاوی تاڵی لێ دێت، لێپرسینەوە لەوەی کە بۆچی پەنجەکانی جگەرە لە ئامێز دەکەن. کەواتە لێرەدا هەرچەندە ماڵ وەکو جێگایەك بۆ حەوانەو ئارمی و سەقامگیری باس دەکرێت لە هەمان کاتدا جێگایەکیشە بۆ لێپرسینەوەو

بۆ کوشتنی ئازادییەکانی ئەو. ئەوەشی کە ئەم دەخاتە بەردەم پرسیارەوە دەرگای ماڵەوەیە. ئەمەش لە ئاستی نەبینراودا ئەو دەلالەتە بەرهەم دەهێنێت سەرباری ئەوەی کە ماڵ لە بۆچوونی قسەکەری شیعرەکەوە شوێنی حەوانەوەو ئارم گرتنە، لە هەمان کاتدا ماڵ جێگایەکە بۆ لێپرسینەوەو بۆ بەدواداچوونی ئەوەی کە ئەو چی دەکات و چۆن رەفتار دەکات. دیارە هەر پرسیارێکی لەم جۆرە وەکو جۆرێك لە خۆ هەڵقورتان لە تایبەتمەندی ئەوی دی دەردەکەوێت تەنانەت ئەگەر ئەو پرسیارە لەلایەن نزیکترین کەسیشەوە بێت کە خۆشەویست یان هاوسەرەکەی بێت. ئەمەش لە ئاستێکی تردا رووناکی دەخاتە سەر ئەو شێوازە پەیوەندییەی کە لە ماڵێکدا دوو کەس لە چوار چێوەی خێزاندا کۆ دەکاتەوەو سرووشتی ئەو پەیوەندییەش ئاشکرا دەکات.

شاعیر لە لایەکی ترەوە باسی پەیوەست بوونی مرۆڤ بە شوێنەوە دەکات ئیتر گرنگ نییە ئەو شوێنە چ جۆرە شوێنێکە. ئەوی شاعیر باسی پەیوەندی خۆی و ئەو شەقامە دەگات کە شەوانی درەنگ و زۆربەی کاتیش بە مەستی پیایدا گەڕاوەتەوەو لەوەش دەدوێ کە ئەو شەقامە بە وەفایەو هەرگیز ئەم بە جێ ناهێڵێت. هەرچەندە ئێمە دەزانین کە شوێن رەگەزێکی بۆ لایەنەو ئەوەی مانا بە شوێن دەبەخشێت مرۆڤ خۆیەتی. لێرەدا شاعیر خاسێتی مرۆڤ یان تەنانەت هەندێ ئاژەڵ بە شوێن دەبەخشێت کە خاوەنی وەفایەکی لە رادە بەدەرن. بۆ نموونە شاعیر شەقامەکە هاوشێوە دەکات بە ئەسپ لە وەفاداریدا. ئەسپ و سەگ لەو ئاژەڵانەن کە وەکو هێمای وەفا باس دەکرێن. کاتێ ئەو ئەسپ سوارەی کە لە غاردانا ئەسپەکەی شەکەت و ماندو دەکات و بە رێکەوت ئەسپەکە دەگلێ یان سوارەکە دەکەوێتە خوارەوەو پێی لە ئاوزەنکیدا دەمێنێتەوە، دەست بەجێ ئەسپەکە رادەوەستێت و بە دیار سوارە گلاوەکەوە دەمێنێتەوەو بە دوای خۆیدا رایناکێشێت نەوەکو ئازاری پێ بگات یان بمرێت. خۆ ئەگەر سوارەکە دەست بەجێ لەو گلان یان کەوتنە خوارەوەیەدا بمرێت ئەوا ئەسپەکە بە دیار تەرمەکەیەوە دەمێنێتەوەو بە جێی ناهێڵێت. ئەمەش وەفاو دڵسۆزی و هۆگری ئەم ئاژەڵە بۆ مرۆڤ نیشان دەدات.

ئەم شەقامە بە جۆرێك جێگای خۆیی لە هەست و نەستی ئەمدا گرتووە کە بۆنی دایکی لێدێت. ئەمەش ئاستی قوڵی خۆشەویستی یان پەیوەست بوونی ئەم بەم جێگایەوە نیشان دەدات. لە روویەکی تریشەوە لە رێگای وەسف کردنی شەقامەکەوە دەیەوێت پێمان بڵێت هەرچەندە دایکی خاوەنی سۆزو خۆشەویستیەکی قوڵ بووە بۆ ئەم بەڵام قسەکانیشی کاریگەرو هەندێ جار پێدەچێت ئازار بەخشیش بووبن بۆی، کە دەشێ ئەوەش لەو کاتانەدا بوو بێت کە ئەم سنوورەکانی رووخاندبێت و گەڕان و رۆیشتن بە دوای ویست و حەزە تایبەتەکانی خۆیدا وەهای لێکردبێت زیاتر بۆ خۆی بژی

و بێباك بێت لە دەورو بەر. لەم كاتانەشدا رووبەرووی جۆرێك لە رەخنەو سەرزەنشت كردن بووبێتەوە لە لایەن دایكیەوە. ئێستا كە لە رووی یادوەرییەوە دەگەڕێتەوە بۆ رابردوو، یادەوەرییەكانی خۆی لەگەڵ شەقامەكەدا دەهێنێتەوە یاد لەگەڵ ئەو یادەوەریانەشدا دایكی و خۆشەویستی و سۆزو لە هەمان كاتدا رەخنەو سەرزەنشتكردنەكانیشی یاد دەكەوێتەوە. لێرەدا لە ئاستی قوڵی دەقەكەدا ئەو دەلالەتە بەرهەم دێت كاتێ مرۆق خۆی دەداتە دەستی زۆرێك لە خواست و ئارەزووە تایبەتیەكانی خۆی، ئەوا گومانی تیادا نییە كە روو بەرووی رەخنەو سەرزەنشتیش دەبێتەوەو رەنگە هەندێ جار ئەو رەخنانە تیژو كارگەریش بن وەكو دەمی چەقۆ.

ئەم هەموو شەوێ بەم شەقامەدا دێتەوەو دوای مەست بوون بەسەریدا تێپەڕ دەبێت و سەرباری لێپرسینەوەی دەرگاكان بەڵام ئەم هەر خۆی دەكات بە ژووردا. واتە ژوورەوە یان ماڵەوە ئەم لە ئامێز دەكات و بەو پێیەش ئەم دەشارێتەوە یان ئەم بەو بارەی خۆیەوە دەچێتە باری دیار نەمان یان خۆشاردنەوەوە یان خۆی لە ئامێزی ماڵەوەدا حەشار دەدات. ئەمی شاعیر بە جۆرێك وێنای شەقامەكەو خۆی دەكات كە شەوان تەنیا هەر ئەم بەسەر ئەو شەقامەدا رێگا بكات. بۆیە پێمان دەڵێت تا ئەو كاتەی كە ئەم دەرگای ماڵەوە دوای پرسیار لێكردن و لێپرسینەوە رێگای چوونە ژوورەوەی دەدات هاوەدەمی راستەقینەی شەقامەكەیە، بەڵام كە ئەم دەچێتە ژوورەوە ئیتر شەقامەكە بێ هاودەم و هاوڕێ دەمێنێتەوە. كاتێ ئەم شەقامەكە بەجێ دەهێڵیت و لەو ساتەی كە خەریكە دەچێتە ژوورەوە سەرنج بۆ دوای خۆیەوە دەگێڕێتەوە جگە لە تاریكی هیچی تر نابینێت. ئەگەر گەیشتنی ئەوی شاعیر بۆ ناو ژوورەوە بوونی ئەو بێت لە ئێستادا ئەوا شەقامەكەی دوایەوە بریتییە لە رابردووی ئەو كە رابردوویەكی تاریكە واتە مێژوویەكە رووناكی تیادا نییە ئەمەش ئەو دەلالەتە هەڵدەگرێت كە ئەم خاوەنی رابردوویەكی گەش نییە بەڵكو بە پێچەوانەوە خاوەنی رابردوویەكی تاریك و نائاشكراو نادیارە، كە ئەمانەش بەڵگەی ئەوەن كە ئەم لە رابردوودا نەیتوانیووە ئامادە بوونی خۆی بسەلمێنێت یان ئامادەبوونێكی ئەوتۆی هەبێت لە رابردوودا هەتا رابردووەكەی ببێت رابردوویەكی خاوەن شووناس. دەشێ پەیوەندی ئەم و رابردوو رووبەرێكی فراوانتری هەبێت و ئەم بریتی بێت لە كۆمەڵ یان نەتەوەو رابردووش رابردووی كۆمەڵ یان نەتەوە بێت كە لە رووی ئامادەبوون و بنیادنانی شارستانێیەوە بریتییە لە تاریكستان.

لێم گەڕێن من هاوڕێی شەوم
من هەرە دوژمنی سەر سەختی
وڵاتی بێ چارەی خەوم

من و شۆستە
دوو تەرمی رەق و ناسکین
من و جۆگەلە ئاوەکان
پاکەتی بەتاڵ و باسکین .

شاعیر هەوڵدەدات زیاتر خۆی بناسێنێت و بۆ ئەو مەبەستەش لە بارەی خۆیەوە دەدوێت و لە هەمان کاتیشدا داوایەکی گشتی بەرز دەکاتەوە کە لەوە ناچێت دواواکاری بێت بە قەد ئەوەی کە جۆرێکە لە دەربڕین بۆ زیاتر ناساندنی خۆی. ئەو داوا دەکات کە لێی بگەڕێن و کەس خۆی لە کاروبارو هەڵس و کەوت و رەفتاری ئەو هەڵنەقورتێنێت؟ ئەمەش لە خۆیدا ئەو دەلالەتە هەڵدەگرێت کە ئەم کەسێتیە دەیەوێت خۆی خاوەنی بوونی خۆی بێت و وەکو تاکە کەس هەموو شتێکی لە دەستی خۆیدا بێت. ئەمەش جۆرێك لە بانگەشە کردنە بۆ بنیادنان و درووست بوونی تاکە کەسی خاوەن شووناس کە تاکو ئێستا لە کۆمەڵگای ئێمەدا بوونی نییە. ئەمی شاعیر وەها خۆی پێشکەش دەکات کە هاوڕێی شەوە. ئەمەش دەشێ بە دوو ئاراستەی جیاواز لێکبدرێتەوە کە یەکەمیان ئەوەیە شەو هێمای تاریکی و نەزانیە. ئایا دەشێ شاعیر بانگەشە بۆ ئەوە بکات کە ئەم هاوڕێی نەزانی و تاریکی بێت؟ بێگومان ئەم لێکدانەوەیە بۆ هاوڕێیەتی ئەمی شاعیرو شەو ناتوانێت رووبەرێکی ئەوتۆ داگیر بکات چونکە ناتوانین تەسەوری ئەوە بکەین کە تەنانەت کۆنەپەرستترین کەسیش دان بەوەدا بنێت کە دۆست و خوازیاری شەوو تاریکییە. لێکدانەوەی دووەم ئەوەیە کە ئەمی شاعیر خۆی پێشتر باسی ئەوە دەکات کە چۆن شەوانی درەنگ دوای مەست بوون بە شەقامەکاندا دەگەڕێتەوە کە لەو کاتەدا ئەم تاکە هاوڕێی شاقامەکانە، کە دەشێ هەرچۆن خۆی بە هاوڕێی شاقامەکان دەداتە قەڵەم بە هەمان شێوە گەڕانەوەی شەوانی درەنگی خۆی جۆرێك چێژی پێببەخشێت و بیکاتە هاوڕێ و دۆستی شەو. لە روویەکی تریشەوە دەشێ شەو وەها لێکبدرێتەوە کە کاتی بیرکردنەوەو خوردبوونەوەو تێڕامان بێت بە تایبەتی کاتێ هێمنی و خامۆشی باڵ بەسەر هەموو شوێنێکدا دەکێشێت. ئەگەر وامان دانا کە ئەم لێکدانەوەیان رووبەرێکی فراوانتر داگیر دەکات ئەوا مانای وایە شاعیر بۆیە خۆی بە هاوڕێی شەو دەزانێت چونکە لە شەودا دەتوانێت بیر بکاتەوەو وردبێتەوەو رابمێنێت بەرامبەر بە بوون و ژیان و هەموو شتێکی ئەم گەردوونە. هەروەك دەشێ وەهایشی لێك بدەینەوە کە شەو کاتی شاردنەوەو حەشاردان و پەردە لەسەر نانە. دەشێ شاعیر بۆیە هاوڕێیەتی شەوی بەلاوە پەسەند بێت چونکە شەو ئەو کاتەیە کە هەموو شتەکان بە نهێنی دەپارێزێت. ئەو تەنیا لەشەودا دەتوانێت گوڵاوی تاڵ بخواتەوەو مەستانە بە ئارەزووی خۆیی و بە ئازادی بێ ترس لە چاوی خەڵك و لە قسەی خەڵکی

به شەقامەكاندا رێگا بكات. بەواتایەكی تر بەلای ئەمەوە شەو ئەو كاتەیە كە تیایدا ئەم هەست بە ئازادی دەكات هەر بۆیە خۆی بە هاوڕێی شەو دادەنێت.

لە لایەكی ترەوە شاعیر لەوە دەدوێت كە بۆچی ئەم هاوڕێی شەوە واتە هۆكاری سەرەكی ئەو پەیوەست بوونەی خۆی بە شەوەوە ئاشكرا دەكات، كە ئەویش چێژ وەرگرتنە لە مانەوەو شەونخوونی واتە ئەم چێژ لەوە وەردەگرێت كە لە شەوی پڕ لە نهێنی و هێمنی و خامۆشیدا نەنوێت. ئەم لە كاتێكدا دۆستی شەوە ، لە بەرامبەردا نەیارێكی سەرسەختی وڵاتی بێچارەی خەویشە. بەڵام ئەوە ئاشكرا نییە تەنیا لە شەودا نەیاری خەوە یان بە گشتی لە خەو بێزارە یان لە بنەڕەتدا نەیاری وڵاتی خەوە كە ئەویش مانایەكی جیاواز دەبەخشێت. چونكە كاتێ وشەی خەو لەگەڵ وڵاتدا لێك دەدرێن مانایەكی تر بەرهەم دەهێنین كە ئەویش بریتیە لە دواكەوتوویی و سستی و ناكارایی و مانەوە لە جوغزێكی داخراوو گۆشەگیردا بە جۆرێكی ئەوتۆ كە هیچ ویست و ئارەزوو خولیایەكی كاركردن و بەرەو پێشەوە چوون و رابوونەوە لە ئارادا نەبێت. ئەگەر بەم بارەیاندا لێكدانەوەی ئەو دەربڕینە بكەین ئەوا شاعیر لە ئاستێكی قوڵدا باسی گۆڕانكاری و رابوونەوەو بەرەوە پێشەوە چوون دەكات كە ئەمەش لەگەڵ ئەو باری تێڕامان و خوردبوونەوەو بیر كردنەوەیەدا دەگونجێت كە شاعیر باشترین كات بۆ ئەو مەبەستە بە شەو دەزانێت.

ئەم جارێكی تر دەگەڕێتەوە بۆ باس كردنی بوونی خۆی لە شەودا واتە ئەو شەوانەی كە درەنگانێ لە دوای مەست بوون بە تەنیا بە شەقامە چۆڵ وهۆڵەكانی شاردا دەگەڕێتەوەو لەوەشدا خۆی هاوشێوە دەكات لەگەڵ شۆستەو جۆگەلە ئاوەكاندا.ئەم خۆی و شۆستەكان وەكو یەك دەبینێت كە هەردووكیان وەكو دوو تەرمی رەق و ناسكن. ئەوە ئاشكرایە كە شۆستەكان پێكهاتەیەكی رەق و بێگیانن و بە تەنیشت شەقامەكاندا وەكو تەرم راكێشراون، ئەمیش خۆی دەكاتە هاوڕێی ئەو شۆستە مردووانە. لێرەدا ئەو پرسیارە سەر هەڵدەدات ئایا چ دەلالەتێك لە پشتی ئەم هاوشێوەكردنەوە بەرهەم دێت؟ بێگومان ئێمە دەزانین كە شۆستەكان تاكە ئەركێكی سادەیان لە ئەستۆیە كە ئەویش ئەوەیە پیادە رەوەكان بەسەریاندا دەرۆن و ئەمانیش واتە شۆستەكان هیچ پرسێكیان پێنەكراوە هەتا بزانرێت ئایا بەوە رازین كە رۆژانە هەزارەها كەس پێ بنێن بەسەر پشتیادا. لێرەدا دەردەكەوێت كە شۆستەكان پێكهاتیەكی پێ پیادا نراون واتە بەركارێكی بەردەوامن و هەمیشە كاریان لەسەر دەكرێت و ئەمان هیچ كاردانەوەیەكیان نییە. ئەمی شاعیر خۆی هاوشێوە دەكات لەگەڵ ئەم شۆستانەدا واتە مەبەستیەتی بڵێت منیش وەكو شۆستەكان لە ئاستی یەكەمدا تاك و

تەنیام، منیش وەکو شۆستەکان تەرمێکی راکشاوی بێ هەست و گیانم کێ دێت دەتوانێت پێم پیادا بنێت، منیش وەکو شۆستەکان ناکارام وهەمیشە کارم لەسەر دەکرێت بەواتایەکی تر شاعیر دەیەوێت بڵێت هەرچۆن شۆستەکان بەرکارێکی بەردەوامن منیش بەرکارێکی بەردەوامم و لەواقیعی کۆمەڵایەتی و لە درێژەی ژیادا لەبری ئەوەی بکەر بم و کار لەسەر واقیع و لەسەر دەورو بەر بکەم و بنیاد بنێم و بەرهەم بهێنم، هاوشێوەی ئەو شۆشتە بێگیانانە پێم پیادا دەنرێت. بێگومان ئەم گوزارشت کردنەی سەلاح محەمەد گوزارشت کردنێکی راستگۆیانەیە لە بوون و چارەنووسی مرۆڤ لە سەرزەمینەی واقیع کە رۆژانە هەموومان دەبینین کە چ سووکایەتیەك بەو بوونەوەرە دەکرێت کە ناوی مرۆڤە و وەکو شۆستەکان پێی پیادا دەنرێت و برسی دەکرێت و دەچەوسێنرێتەوەو دەخرێتە زیندانەوەو یاری بە هەست و کەرامەتی دەکرێت و دواجاریش بە دڕندانەترین شێواز دەکوژرێت. بەواتا هەرچۆن شۆستەکان پێیان پیادا دەنرێت مرۆڤیش بە چەندین شێوازی جۆراو جۆرو ترسناکتر لە پێ پیادا نان، پێی پیادا دەنرێت.
جارێکی تر شاعیر خۆی هاوشێوە دەکات لەگەڵ جۆگەلە ئاوەکاندا کە چۆن هەردووکیان پاکەتی بەتاڵن. ئەمەش ئەوە دەردەخات کە شاعیر دەیەوێت پێمان بڵێت هەرچۆن پاکەتی بەتاڵ هیچ ناوەڕۆك گەوهەرو ماهیەتێکی نییە، منی مرۆڤیش بە هەمان شێوە بێ گەوهەرو بێ بەهاو بێ ناوەڕۆکم. ئەمەش زیاتر ناکارایی و بێ توانایی مرۆڤ نیشان دەدات لە بەردەمی چارەنووسێکی ترسناك و نادیاردا کە ئەم خۆی ناتوانێت هیچ دەورێکی هەبێت لە دیاری کردن و دەست نیشان کردنیدا کە ئەویش چارەنووسی ترسناکی مردنە یان چارەنووسی سووکایەتی کردنە بە بوون و بە کەرامەتی مرۆڤانەی. مرۆڤ لەبەردەمی ئەو چارەنووسە تاڵەدا هێندە بێ دەسەڵاتە وەکو پاکەتی بەتاڵ وایە کەچۆن رەشەبا دەیفڕێنێ و ناتوانێت هیچ بەرگریەك بکات. کەواتە لێرەدا شاعیر پێمان دەڵێت راستە ئێمەی مرۆڤ لە زۆر کاتدا خۆمان بەهێزو وەکو سەروەری ئەم سەرزەمینە دەردەخەین و دەمانەوێت وای نیشان بدەین کە خاوەنی هەموو هێزو توانایەکین بەڵام لە راستیدا لەبەردەم حەقیقەتی مردندا بێ دەسەڵات و ناکاراین و هیچ شتێکمان پێ ناگۆڕدرێت.

تیر ئەندازە بە ئابڵووەکان
ئەمشەو شووشەی خەیاڵی ناسکیتان شکان
من چیم پێیە
زیاتر لە چەپکێ فرمێسك و
لە دوو لاقی قورسی لە ژیان بە جێماو
....

لاشەم بدەنەوە دەست
تا بیبەمە ناو حەشارگەی
ماڵێكی تاریك وەك
قورگێكی فڕێنراو لە سوارچاكی دەنگ
من ترپەی باران ئەمگرێنێ
من (با) خۆشەویستی هەموو
ماڵە رووخاوەكان
بۆ هەواری ڕۆحم دێنێ
من شەماڵیش ئەتوانێ
كۆڵەكەی هێزم بشكێنێ
من شەماڵیش ئەتوانێ بمگرێنێ.

شاعیر دوای ئەوەی كە شەوانی درەنگ بە مەستی یان بە هەر جۆرێكی تر بە تەنیا بە شەقامە چۆڵەكاندا ڕێگای ماڵەوە لەبەر دەگرێت، لەوە دەچێت كە كەسانێك ڕێگایان پێ گرتبێت بۆیە پێیان دەڵێت ئێوەئەمشەو شووشەی ناسكیتان شكاندو خۆیشی وەها پێشكەش دەكات كە ئەم خاوەنی هیچ نییە جگە لە فرمیسك و لە دوو لاقی قورسی لە ژیان بە جێماو. بە واتا ئەم سەرزەنشتی ئەو تیر ئەندازانە دەكات كە ئەو شەوە خەیاڵی ناسكی ئەمیان شێواندووە كە وەكو ئەوە وایە شووشەی خەیاڵیان شكاندبێت. ئەمەش ناسكی و هەستیاری خەیاڵی ئەو دەردەخات. هەروەك ڕایشی دەگەیەنێت كە ئەم جگە لەو خەیاڵە ناسكە شتێكی تری ئەوتۆی نییە تەنانەت قاچاكانیشی ئاسایی نین هەتا بتوانێت بە شێوەیەكی سرووشتی ڕێگایان پێ بكات. ئیتر بۆ دەبێ كەسانێك هەبن ڕێگا بەم بگرن لە كاتێكدا ئەم كەسێكی پەپوولە ئاسایەو هاودەمی شەقامی چۆڵی شەوو شێستەی وەكو تەرم ڕاكشاوو جێگەلە ئاوی درێژكشاوی تەنیشت شەقامەكانە؟ هەموو ئەم وەسفانەی كە ئەم بۆ خۆیی دەكات ناكارایی و نا بكەرێتی ئەم دەسەلمێنن كە لە ئاستێكی فراوانتردا دەشێ ئەو نوێنەرایەتی هەموو ئەوانە بكات كە خاوەنی هەست و خەیاڵ و ڕۆحێكی مرۆیی وەكو ئەمن. كە دەشێ لە ئاستێكی تەواو گشتی تردا هەموو مرۆڤایەتی بگرێتەوە.

شاعیر دوای ئەوەی كە تیر ئەندازەكان لەشەوێكی درەنگی سەرشەقامدا ڕێگای پێ دەگرن، پێیان دەڵێت كە ئەم خاوەنی هیچ نییە هەتا ڕێگای پێبگرن. بۆیە داوایان لێ دەكات كە لاشەیی بدەنەوە. لێرەدا ئاماژەی ئەوە هەیە كە لاشەیان لێ داگیر كردبێت. دیسان هەر لێرەدا دابەشبوونێك لە پێكهاتەی كەسێتی ئەودا دەردەكەوێت كە ئەویش لە نێوان لاشەو ڕۆحیدایە یان لە نێوان پێكهاتەی فیزیكی و پێكهاتەی مەعنەوی ئەودایە، لەو دابەش بوونەشدا ڕۆح یان پێكهاتەی مەعنەوی باڵا دەستەو ئامادەبوونی هەیەو دەدوێت و ئەو خاوەنی پێكهاتەی

فیزێك یان لاشەیە. ئەمی شاعیر داوا دەكات كە لاشەی بدەنەوە تاكو بیباتەوە بۆ نێو چوار دیواری ماڵێكی تاریك، ماڵێكی خامۆش و بێ دەنگ. ئەم كەسێتیە یان ئەم رۆحەی كە شەوانە بەتەنیا بە شەقامەكاندا رێگا دەكات پێ دەچێت لە بۆتەی جەستەیەكدا بێت لە بری ئەوەی كە ویستە فیزیكی و بایۆلۆجیەكانی بۆ دابین بكات، دەیەوێت بیباتەوە نێو چواری دیواری ژوورێكی خامۆش و بێ دەنگ لەوێدا بەندی بكات. كەواتە دەشێ لێرەدا وەهای لێكبدەینەوە مەرج نییە ئەو ژوورە داخراوە یان ئەو ماڵە خامۆشەی كە لە دەقەكەدا باس دەكرێت بوویەكی مادیانەی هەبێت، بەڵكو دەشێ بوویەكی مەعنەوی بێت و بریتی بێت لەو زیندانە گشتییەی كە داب و نەریت و كەلتوورو ئاین بۆ جەستەی داناوەو جەستە ناتوانێت ئەو ویست وئارەزووە بایۆلۆجی و غەریزەییانەی خۆی جێبەجێ بكات كە بەشێكن لە بوونی سرووشتی ئەو. ئێستا رۆح یان كەسێتی مەعنەوی قسەكەری شیعرەكە كە دەشێ بە شاعیر خۆیشی ناوی ببەین هەوڵدەدات ئەو جەستەیە بە هێمنی و بە بێدەنگی بمێنێتەوە بۆ ئەو مەبەستەش باشترین شت ئەوەیە كە سەركوتی بكات بەوەی كە بیباتەوە بۆ نێو چوار دیواری داخراوو خامۆشی ژوورێك یان ماڵێك. شاعیر بۆ ئەم كارەی كە دەیكات پاساوو بیانووی خۆیی هەیە بەوەی كە ئەم كەسێكە تاقەتی ئەو ململانێ و گێرمەو كێشانەی نییەو كەسێكی هەستیاری لەو جۆرەشە كە بچووكترین شت كاری لێ دەكات بۆیە هەروا ئاسان نییە كە خۆی بداتە دەستی ویست و ئارەزووەكانی جەستەو لەو پێناوەشدا دووچاری كێشەو گیرو گرفت بێت. كەواتە لێرەدا شاعیر وێنەی كەسێكی خۆپارێزمان بۆ دەكێشێت كە نایەوێت رووبەڕووی كێشەو گیرو گرفت ببێتەوە.

شاعیر باسی هەستیاری خۆی دەكات كە نەك هەر رووداوی ترسناك كاری لێ دەكات بەڵكو لەوەش دەدوێت كە چۆن رووداوی زۆر ئاسایی دەیهەژێنێ و كاریگەری خۆی لە سەری دادەنێت بە جۆرێكی ئەوتۆ كە كار لە راڕەوی ژیانی بكات. ئەم ترپەی باران كە لە راستیدا باران هەم هێمای ژیانەوەو زیندەگانیە هەم ترپەی باران ئاوازێكی مۆسیقی خۆشی تێدایە كە دەتوانین بڵێین مۆسیقای رۆحەو رۆحی مرۆڤ ئارام دەكاتەوە، كەچی ئەو ترپە مۆسیقیانە وا لە ئەمی شاعیر دەكەن كە بگری. ئەمەش بە دوو ئاراستە لێك دەدرێتەوە كە یەكەمیان ئەوەیە ئەم ئەوەندە هەستیارە تەنانەت ترپەی بارینی بارانیش رایدەچڵەكێنێ و دەیترسێنێ، بە جۆرێكی ئەو تۆ كە بیگەیەنێتە ئاستی گریان. دووەمیان ئەوەیە كە ئەوەندە هەستیارە ترپەی بارینی باران كە وەكو پێشتر گوتمان لە مۆسیقایەك دەچێت كە بۆ رۆح لێ بدرێت و زمانی رۆحی هەبێت، راستەوخۆ كار لە رۆحی ئەم دەكات و دەیخاتە باری جوڵەو بەخۆدا چوونەوە كە ئەنجامی ئەو جوڵەو هەڵچوونەش جۆرێك

پاکژبوونەوە بەرهەم دێنێت کە ئەویش بە گریان گوزارشتی لێ دەکرێت. واتە ئەو گریانەی کە لە ئەنجامی گوێی لێبوونی ترپەی باران بارینەوە درووست دەبێت بریتیە لە پاکژبوونەوەی رۆح. واتە ئەم کەسێتیە ئەوەندە هەستیارە کە ترپەی باران بارینیش دەیگەیەنێتە ئاستی پاکژبوونەوەی رۆحی.

شاعیر پێشتر باسی هاوڕێیەتی خۆیی و شەوو شەقام و شۆستەو جۆگەلە ئاوەکانی دەکرد. ئێستاش باسی پەیوەندی خۆیی و باران و با و شەماڵ دەکات. با ئەو رەگەزەی نێو سرووشتە کە ئەم و ماڵە رووخاوەکان بەیەکترەوە دەبەستێت و خۆشەویستی ئەو ماڵە رووخاوانە دەگوازێتەوە بۆ نێو دڵی ئەم. لێرەدا شاعیر هەڵوێستی راستەقینەی مرۆییانەی خۆی لە دەربڕینێکی شیعری جواندا بەرجەستە دەکات سەبارەت بە بەشێکی زۆری کۆمەڵ کە ئەوانەن لە ماڵە رووخاوەکان و لە گەڕەکە هەژارەکاندا دەژین. (با) خۆشەویستی ئەم هەژارو بێ دەرەتانانە لە رۆحی ئەمدا دەنێژێت. ئەوەشی گرنگە خۆشەویستی ئەمانە لە دڵیدا هەوار ناخات بەڵکو لە رۆحیدا جێگیر دەبێت، ئەمەش زیاتر قوڵی و بەهێزی ئەو خۆشەویستیە نیشان دەدات. دیسان ئەم لە لایەکی ترەوە لە رێگای قسەکردن لەسەر بای شەماڵ، لە لایەك هەستیاری و ناسکی خۆی دەردەخات لە لایەکی ترەوە ناکارایی و لاوازی خۆی نیشان دەدات بە تایبەتی کاتێ باسی ئەوە دەکات کە شەماڵ دەتوانێت کۆڵەکەی هێزی ئەم بشکێنێت. تەنانەت شەماڵ کە بایەکی هێمن و فێنك و سازگارە دەتوانێت ئەوی شاعیر بگەیەنێتە ئاستێك کە بگری. ئەمەش دیسان لە لایەك ناسکی و هەستیاری ئەم نیشان دەدات و لە لایەکی تریشەوە جۆرێك لە لاوازی و بێ دەسەڵاتی و ناکارایی ئەو بەرجەستە دەکات، کە کۆی ئەم قسانەش ناکارایی و لاوازی مرۆڤ لە بەرامبەر چارەنووسی نادیاری خۆیدا نیشان دەدات.

لە گیانی منا هەست ئەڵوێ و
لە سەهۆڵبەندانی دڵتانا
شەختەی مەرگ دەست پێ ئەکا
لێرە لەم وڵاتی کەڵ بارینە
خۆشەویستی جوانترین نێچیری سەر بڕینە
دەستم ناگاتە پرچی خۆر بیڕنمەوە
دەستم ناگاتە ئارایشتگای دەمامکەکان بیسڕمەوە.

شاعیر پێشتر خۆی هاوشێوە دەکرد لەگەڵ شەقام و شۆستەو جۆگەلە ئاوەکاندا واتە لەگەڵ بەشێك لە توخم و رەگەزەکانی سرووشتدا، بەڵام ئەمجارەیان لەگەڵ مرۆڤ دەدوێت و لە بری خۆ هاوشێوە کردن لەگەڵیاندا جیاوازی نێوان خۆی و ئەوان نیشان دەدات. بە واتایەکی تر ئەوان لە جەمسەرێك دادەنێت و خۆی لە جەمسەرەکەی تر. دیارە لەو

بەراورد کردنەشدا خۆی دەبێتە هەڵگری خاسڵەتە باش و پۆزەتیفەکان و ئەوانیش دەبنە هەڵگری خاسڵەت و سیفاتە خراپ و نێگەتیفەکان. ئەم باسی ئەوە بۆ ئەوان دەکات کە لە گیانی ئەمدا هەست دەڕوێ کە دیارە مەبەستی لە (هەست) لێرەدا هەستی مرۆڤانەو ناسکی و هەستیارییە واتە دەیەوێت بڵێت ئەم خۆی هەمیشە لە رووی مرۆییەوە لە گەورە بوون و پەرەسەندن و بەرەو پێشەوە چووندایە، هەر ئەوەش وای لێ دەکات کە لەگەڵ ترپەی باران وشنەی شەماڵ و خەم و خۆشەویستی ماڵە رووخاوەکاندا بگری. ئەم خاوەنی رۆحێکی زیندو دڵێکی گەرمەو ئەو هەستە مرۆییەش لەو رۆحە زیندووەو لەو دڵە گەرمەوە هەڵدەقوڵێت.

بەڵام لە جەمسەرەکەی تر کە ئەوانن، دڵیان تەزیووەو رۆحیان لە رووی هەستی مرۆییەوە مردووە بۆیە لە سەهۆڵبەندانی دڵیانا شەختەی مەرگ دەست پێ دەکات، واتە ئەوان ئەگەرچی خۆیان زیندوون بەڵام مەرگ بەرهەم دەهێنن و دڵیان لە بری هەستی مرۆڤانەو خۆشەویستی رق و کینەو هەستی دژە مرۆیی بەرهەم دەهێنێت. هەستکردنی شاعیر بەم جیاوازییە وای لێ دەکات کە هەست بکات ئەم جۆرێکی جیاوازە لە مرۆڤ و لەوە ناچێت لە رەگەزی ئەوان بێت. هەرچەندە ئەوەی مایەی خەمێکی گەورەیە کە ئەوانەی وەکو شاعیر بیر دەکەنەوەو هەست دەکەن و دەژین ژمارەیەکی کەمن بەڵام لە رووی مرۆییەوە گەورەترو بەرزترو مرۆڤترن.

شاعیر بە زمانێکی سادەو بێ گرێ دەتوانێت گەلێك وێنەی جوان بەرجەستە بکات. بۆ نموونە ئەم وڵاتە بە وڵاتی (کەڕ) بارین ناو دەبات. لە راستیدا ئەمە وێنەیەکی تەواو نامەئلوفە، بەڵام وێنەیەکی جوان و بەرهەم هێنی ماناو دەلالەت و جوانکارییە. ئەمەش تواناو بە دەسەڵاتی شاعیر بەسەر مامەڵەکردن لەگەڵ زمان و وێنەو بەرهەم هێنانی شیعریەتدا نیشان دەدات. شاعیر پێی وایە ئێرە ئەم وڵاتەی ئێمە وڵاتی کەڕ بارینە. دیارە مەبەست لە کەڕ مرۆڤەو شاعیر لە بری ئەوەی بڵێت لەم وڵاتەدا مرۆڤەکان خۆیان کەڕ دەکەن و گوێ لە هیچ ناگرن، دەربڕینی کەڕ بارین بەکار دەهێنێت کەزمانێکی شیعریترە. ئەگەر بە دوای ئەو مانایەشدا بگەڕێین کە ئەم دەربڕینە هەڵی دەگرێت ئەوا بۆمان ئاشکرا دەبێت کە لەم وڵاتەدا ئەوەندی خەڵك قسە دەکات ئەوەندە گوێ ناگرێت، بە واتا لە وڵاتی ئێمەدا تاکو ئێستا هونەری گفتوگۆ کردن فێر نەبووین و کەس گوێ لە کەس ناگرێت و تاکو ئێستا هەر کەسەو بۆ خۆی قسە دەکات. هەرچەندە دەتوانین بە ئاراستەیەکی تریش لێکدانەوەی وڵاتی کەڕ بارین بکەین، ئەویش ئەوەیە کە لەم وڵاتەدا کەس گوێ لە ئازارو خەم و داواکاری و ویستەکانی ئەوانی تر ناگرێت بە تایبەتی دەشێ مەبەست لە کەڕ هەرەمی دەسەڵات بێت یان ئەوانەی کە لە پنت و جومگەکانی

دەسەڵاتدان. لە راستیشدا هەروایە ئەوەی کە دەگاتە پلەیەکی دیاری دەسەڵات ئیتر لە بەرامبەر جەماوەرو خوارەوەی خۆیدا کەڵ دەبێت. بەهەر حاڵ بە روانینی من زیاتر لێکدانەوەی یەکەم بۆ وڵاتی کەڵ بارین گونجاوترە چونکە زۆرینەی هەرە زۆری خەڵك لە بەرامبەر ئەو هەستە ناسك و رۆحە زیندووەو دڵە گەرمەی ئەمی شاعیردا کەڵو بێ وەڵامن.
کاتێ شاعیر ئەم وڵاتە بە وڵاتی کەڵ بارین ناو دەبات، بۆ سەلماندنی ئەو بۆچوونەی خۆی نموونە دێنێتەوە بەوەی کە لەم وڵاتەدا جوانترین نێچیری سەربڕین خۆشەویستییە. کەواتە لێرەدا پەیوەندییەکی ئاشکراو بەهێز دەدۆزرێتەوە لە نێوان کەڵی و سەربڕینی خۆشەویستیدا. مەبەست لە کەڵی ئەوەیە کە خەڵك لە زمانی خۆشەویستی تێناگەن، یان لە بنەڕەتدا ئەو زمانە نازانن یان فێری نەبوون چونکە ئەو زمانە سرۆش و ئیلهام لە رۆح و هەست و سۆزو دڵی زیندووەوە وەردەگرێت. پێشتریش ئێمە باسی ئەوەمان کرد کە کاتێ شاعیر ئەم شتانە لە بوون و ناخیدا دەژین، ئەو کەسانەی کە لەبەرامبەر خۆی داینراون لە ناخیاندا رق و کینە لە دایك دەبێت. کاتێ کە خەڵك لە زمانی خۆشەویستی تێنەگەن و نەیزانن مانای وایە خودی خۆشەویستی لە بەردەم گەورەترین مەترسیدایە کە ئەویش مەترسی سەربڕین و لە ناوچوونە. ئەمی شاعیر کاتێ دەگاتە ئەو تێگەیشتنەی کە خۆشەویستی لە بەردەم مەترسی لە ناوچووندایە بە نیگەرانییەوە دەڵوانێت چونکە دەزانێت کاتێ خۆشەویستی هەرەس دەهێنێت مانای وایە ژیان هەرس دەهێنێت چونکە ناشێت تەسەوری ژیان بکرێت بەبێ خۆشەویستی. هەر لەم کاتەدا ئەوی شاعیر گوزارشت لە بێ توانایی و ناکارایی خۆی دەکات بۆ رنینەوەی پرچی خۆرو بۆ سڕینەوەی هەموو ئەو دەمامکانەی کە رووی راستەقینەیان قبَ شاردراوەتەوە. واتە ئەم ئاواتە خوازە کە بتوانێت رووی راستی شتەکان وەکو خۆی و وەکو ئەوەی کە هەن دەربخات، بەڵام ئەو توانایەی نییە کە ئەو ئاواتەی بێنێتە دی. ئەمەش جارێکی تر ناکارایی و بێ توانای و نائامادەبوون بۆ کردنی کار یان درووستکردنی رووداو نیشان دەدات لە واقیعێکدا کە ئەو پێی وایە واقیعی کەڵ بارینە.

ئەی هەڵفڕیوە ناسکە سەرشێتە ئازاکە
راکە راکە راکە
تەرمی سەر شێستەم سەر شان و
ناو دڵ و بەلەمی تەماشاکە
خنکان دەروازەی واڵایە
بێنی رۆحت
بێ ناونیشان و ئاڵایە

گوناهم کرد
یان تۆ منت کردە دیاری هەناوی
ئا ئەم گوڵە سپییە ئاڵە
گوناهم کرد
یان تۆ بە ئەمانەت دات نام لەلای
ئەم وڵاتە رەنگاڵە.

شاعیر کەسێك دەدوێنێت کە ئاشکرا نییە کێیە، بەڵام هەندێ خاسێتی ئەو کەسە ئاشکرا دەکات کە لە ڕێگای دەرخستنی ئەو خاسێتانەوە دەردەکەوێت کە ئەو کەسە سەر شێت و ئازاو لە هەمان کاتدا ناسك بووەو لە پاڵ ئەوەشدا هەڵفڕیووە یان هەڵهاتووە بەڵام بۆ کوێ ؟ وەڵامی ئەم پرسیارە نەزانراوە. ئەم داوا لەو کەسە دەکات کە فریا بکەوێت ئەمی بە تەرم بووی سەر شۆستە یان ئەمی مردووی راکشاوی تەنیشت شۆستەی مردووی شەوانی شار بخاتە سەر شانی و لە هەمان کاتدا سەیری ناو دڵ و ناخی بکات بۆ ئەوەی کە بزانێت چی تێدایە.

لە باری یەکەمدا شاعیر لێرەدا خۆی وەکو کەسێکی مردوو پێشکەش دەکات و بیری نەچووەتەوە کە پێشتر خۆی هاوشێوە کردووە لەگەڵ شۆستە مردووەکاندا. بۆیە ئێستا داوا لەو هاوڕێ هەڵفڕیوە دەکات کە تەرمەکەی بگوازێتەوەو سەیری ناخیشی بکات تا بزانێت ئایا بۆچی مردووە، ئایا چی لە ناخیدا پەنگی خواردۆتەوەو بۆی جێبەجێ نەکراوە، یان نەیتوانیووە گوزارشتی لێ بکات. هەر لە ئەنجامی ئاخاوتنی شاعیر لەگەڵ ئەم کەسەدا بۆمان دەردەکەوێت کە پەیوەندییەکی نزیك لە نێوان شاعیرو ئەم کەسەدا هەبووە تا ئەو ئەندازەی کە مردنەکەی پەیوەندی بە بەجێهێشتنی ئەوەوە هەیە. شاعیر وای دەردەخات لە کاتێکدا کە هیچ بەربەست و ڕێگرێك لە بەردەم مردندا نییە، مردن بە سەربەستی و بێ دوو دڵی دێت، بەڵام لە هەمان کاتدا ئەو وای نیشان دەدات کە دوورکەوتنەوەی ئەو هۆکارێکی سەرەکی مردنی مەعنەوی ئەمە. دیارە مەبەستیشمان لە مردنی مەعنەوی ئەوەیە کە ئەم کەسێتە لە راستیدا نەمردووە، بەڵام لە رووی مەعنەوییەوە هەست دەکات ناکارایەو توانای رووداو درووست کردن یان ئەنجامدانی هیچ کارێکی نییە. هەر بۆیە مردنی خۆی رادەگەیەنێت و وای نیشان دەدات هیچ جیاوازییەك نییە لە نێوان ئەوو شۆستە بێگیانەکاندا. لێرەدا ئەو دەلالەتە بەرهەم دێت کە بوونی مرۆڤ لە بکەر بوونیدا بەرجەستە دەبێت کاتێ کەسێك نەتوانێت هیچ کارێك بکات یان رووداو درووست بکات کەواتە بوونی هیچ مانایەکی نییەو تەنانەت ئەگەر لە رووی فیزیکیشەوە زیندوو بێت ئەوە لە رووی مەعنەوییەوە بوونی نییە واتە وەکو مردوو سەیر دەکرێت.

شاعیر لە کاتێکدا باسی ئەوە دەکات کە مردن هیچ سنوورێك ناناسێت و

مل کەچی یاساکانی کات و شوێن نییە، لەوە دەدوێت کە لە دوورەوە بۆنی رۆحی هاوڕێ دوورەکەی یان هاوڕێ هەڵفڕیوەکەی دەکات و رۆحی ئەویش لە شێوەی وڵاتێکدا وێنا دەکات کە نە ناونیشانی هەیەو نە ئاڵا. بێگومان ئەگەر ئەم وێنەیە لەسەر ئاستی تاکە کەس لێکبدەینەوە ئەوا مەبەست ئەوەیە کە ئەو تاکە کەسە نەیتوانیووە لە رووی ئامادەبوونەوە لە بواری بەرهەم هێناندا چ بەرهەم هێنانی مادی بێت یان بەرهەمهێنانی مەعنەوی بەشداری هەبێت و بوونی خۆی بسەلمێنێت. هەر بۆیە بە کەسێکی بێ ناونیشان و بێ ئاڵا ناوی دەبات. خۆ ئەگەر لەسەر ئاستی گەل یان نەتەوە یان کۆمەڵ ئەم وێنەیە لێکبدەینەوە ئەوا مەبەست لەو هاوڕێیەی کە شاعیر لە بارەیەوە دەدوێت دەشێ کەل یان نەتەوە یان کۆمەڵەکەی شاعیر بێت کە بە درێژایی مێژوو شکست یان هەرەس یان خنکان یان مردن دەرگای واڵا بووە لە بەردەمیداو ئێستاش رۆحی ئەم پێکهاتەیە کە دەتوانین بڵێین رۆحی گشتی گەلە رۆحێك نییە گەیشتبێتە ئاستی بڵند بوون. بە چەمکی هیگڵی رۆح یان رۆحی گشتی بریتیە لە گەوهەرو ماهیەتی بوون کە لێرەدا دەبێتە گەوهەرو ماهیەتی بوونی گەل یان نەتەوە یان کۆمەڵ کە بەپێی هەمان پێوانە ئەو رۆحەی کە لە دەقەکەدا دەخرێتە بەردەم لێدوانەوە هیچ شووناسیکی نییە چونکە بە پێی هەمان چەمکی هیگڵی شووناس لە بوونی دەوڵەتدا پێناسەی هەیە.

شاعیر بەرامبەر بە ئەوی هاوڕێی هەڵفڕیو پرسیارێکی نائاسایی و تەنانەت وەڵام گوماناوی بەرز دەکاتەوە سەبارەت بە شوێن و پێگەی خۆیی و دەوری خۆی لە خوڵقاندنی ئەو بارەدا، یان دەوری ئەو لە گەیاندنی ئەم بەو بارە نائاساییەدا. دیارە بە جۆرێك لە گومانەوە ئەمی شاعیر لەو دەپرسێت داخۆ ئەم خۆی گوناهی کردووەو ئەوەی کە ئەمڕۆ رووبەڕووی دەبێتەوە سەرئەنجامی ئەو گوناهەیە یان ئەم خۆی بێ گوناهەو ئەوی هاوڕێی هەڵفڕیو فڕێی داوەتە ئەو بارەو دۆخەوە؟ لە راستیدا شاعیر باسی خۆی دەکات لە نێو کفنێکی سپیدا کەواتە بەو پێیە دەبێ شاعیر مردبێت بەڵام ئەوەی جێگای پرسیارە ئەوەیە کە شاعیر دوای مردنی خۆی ئەم قسانە دەکات، بۆیە لێرەوە راستەوخۆ تێدەگەین کە شاعیر باسی مردنی مەعنەوی خۆی دەکات و ناراستەوخۆش وای نیشان دەدات کە ئەو هۆکاری ئەم مردنە مەعنەوییەی ئەمە. هەروەك دیسان هەمان پرسیاری پێشوو بەرز دەکاتەوە سەبارەت بەوەی کە داخۆ ئەم خۆی گوناهی کردووە یان ئەوی هاوڕێی هەڵفڕیو سپاردوویەتی بە وڵاتی رەنگاڵە کە مەبەست لە وڵاتی رەنگاڵەش وڵاتەکەی خۆیەتی. دیارە لێرەدا وڵاتی رەنگاڵەش دەربڕینێکە کە سەرەتایی بوونی ئەو وڵاتە دەردەخات کەواتە. ئەوەی لێرەدا لە

ئاستی نەبینرای دەقەکەدا ئاشکرا دەبێت ئەوەیە کە ئەمی شاعیر لە وڵات بە جێماوەو پێدەچێت ئەوی هاوڕێی ئەمی لێرە بەجێ هێشتبێت و خۆی بەرەو وڵات و جێگایەکی تر رۆیشتبێت. راستە ئەمی شاعیر خاوەنی هەست و سۆزو خەیاڵێکی زۆر دەوڵەمەندی تایبەتی و تاکە کەسی خۆیەتی بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا وای دەردەبڕێت کە دوورکەوتنەوەی کەسێکی نزیك و خۆشەویست دەوری کاریگەر دەبینێت لەوەدا کە مرۆڤ بگەیەنێتە ئاستی بێزاری و خەمی گەورەو هەست کردن بە تەنیایی و بە گۆشەگیرییەکی ئەوتۆ کە سەرئەنجام هەستکردن بە مەرگی مەعنەوی بەرهەم بهێنێت. واتە هەچەندە دەشێ شاعیر گوزارشت لەو هەستە زۆر تایبەتەی خۆی بکات بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەوڵدەدات لە رێگای بەشداری پێکردنی ئەوی ترەوە لە چارەنووس وخەم و ئازارو هەست کردنەکانیدا تەنیا نەبێت چونکە تەنیایی لە بارێکی لەو جۆرەدا وا لەمرۆڤ دەکات کە نەتوانێت لە بەردەمی ئەو چارەنووسەدا خۆی رابگرێت، بەشداری پێکردنی ئەوی دی لە رووی دەروونیەوە کاریگەری پۆزەتیفی دەبێت چونکە هەست دەکات کە تەنیا نییە. لێرەدا سەرباری گوزارشت کردنی شاعیر لە هەستە تایبەتەکانی خۆی کە دیارە ئەو هەستانەش هەمان هەستە مرۆییە مەودا قوڵەکانن، دیسان ئاراستە جوڵەیەك هەیە بۆ خاڵی کردنەوەی خۆی یان گەیشتن بە جۆرێك لە پاكژ بوونەوە. ئەمەش بە تەواوەتی لەگەڵ ئەو بۆچوونەی تۆماس ستێرن ئیلليەتدا یەك دەگرێتەوە کە پێی وایە دەق یان (شیعر) تەنیا گوزارشت کردن نییە لە خودی تاکە کەسی بەرهەم هێن بەڵکو هەوڵدانە بۆ دوور کەوتنەوەش لە خودی ئەو تاکە کەسە خۆی.

ئێی بژی دەرگای داخراو
ئێی بمرێ زیندووی کوژراو
ئێی لەم شتە سەیرانە
ئێی لەم وشە لەناوخۆ کوژراوانە
خەونێکی سەیرە لێرە بوون، یا ناونانی
پرسەیەکی سەیرە پێکەنین یان گریانی.

شاعیر پاش ئەوەی بە دوای ئەوەدا دەگەڕێت کە بزانێت داخۆ خۆی هۆکاری ئەو چارەنووسەی ئێستایەتی یان هاوڕێ هەڵاتووەکەی، پێدەچێت جۆرێك لە دڵنیایی لەلا درووست بووبێت بەوەی کە هاوڕێکەی بە تەنیا بەجێی هێشتووەو مانەوەش بە تەنیا هۆکارێکە بۆ کەسێکی هەستیارو ناسکی وەکو ئەم کە ترپەی باران و شنەی شەماڵیش دەتوانن بیگرێنن،یان بگاتە ئاستی ٍ خۆی لەگەڵ شۆستەی راکشاوی تەنیشت شەقامە چۆڵەکانی شەو هاوشێوە بکات، واتە بگاتە ئەوەی کە هەست بە مردنی مەعنەوی خۆی بکات. لەم کاتەدا جارێکی تر وای نیشان دەداتەوە کە تەنیا ماڵێکی کش و مات و ئەو دیووی دەرگا داخراوەکان

جێگای ئارام گرتن و حەوانەوەن. بۆیە لایەنگری خۆی بۆ دەرگا داخراوەکان دەردەبڕێت کە دەشێ لەو دیووی ئەو دەرگا داخراوانەوە مرۆڤێکی تەواو زیندوو بە هەموو مانایەکی ئامادەبوونی هەبێت یان دەشێ مرۆڤێگی تەواو مردووی تێدا بێت نەك وەكو دەرەوەو سەرشەقامەکان کە پڕە لە مرۆڤی نیوە زیندوو نیوە مردو یان باشتر بڵێین مرۆڤگەلێك کە لە رووی جەستەیی و فیزیکییەوە زیندوون بەڵام لە رووی مەعنەوی و دەروونییەوە مردوون. ئەمی شاعیر دژی ئەو حاڵەتی نیوە مردوو نیوە زیندووەیە چونکە پێی وایە مرۆڤی لەو جۆرە ناتوانێت لە هیچ بوارێکدا ئامادەبوونی خۆی بسەلمێنێت و هیچ بەرهەم بهێنێت. لە راستیشدا ئەگەر لە نێو دەقەکەوە بە ئاراستەی دەرەو بچین واتە بۆ نێو واقیعی کۆمەڵایەتی ئەو کۆمەڵەی کە دەقەکەی تیادا بەرهەم هاتووە کە بریتییە لە کۆمەڵی کوردەواری، ئەوا لە رووی پەرەسەندنی کۆمەڵایەتییەوە دەتوانین بڵێین مرۆڤی کورد مرۆڤێکی نیوە زیندوو نیوە مردووە واتە هەر ئەوەیە کە ژیانێکی سادە بەرێ دەکات ئەگینا لە رووی بەرهەم هێنانی شارستانێتییەوە بە درێژایی مێژوو ئامادەبوونێکی ئەوتۆی نەبووە کە لەو ئاستەدا بوو بێت کە بکەرێتی ئەو بسەلمێنێت . زیندویش کاتێ مانای هەیە کە مرۆڤ لە ئاستی بکەردا بێت. شاعیر ئەو باری نیوە زیندو نیوە مردووە بە زیندووی کوژراو ناو دەبات و لایەنگری کۆتایی هاتنی ئەو بارە شلۆقە ناکارەیەیە بە جۆرێك کە دەخوازێت ئەو پێکهاتەیە بمرێت لەوە باشترە کە بەو جۆرە بمێنێتەوە.

شاعیر ئەو بارەی کە تیایدا مرۆڤ ناکاراو لاوازەو لە نێوان مردوو زیندوودا ماوەتەوە بە بارێکی سەیر دەزانێت، بارێکی ئەوتۆ کە پێی وایە شتەکان لە ناو خۆیاندا یان لە خودی خۆیاندا کوژراون. هەر ئەمەش دەیگەیەنێتە ئەوەی کە پێی وابێت لە واقیعێکی لەم جۆرەدا مەسەلەی بوون وەکو خەون وایە، خەونێك کە بە دیهاتنی مایەی گومانە. هەر لەم واقیعەداو پەیوەست بە مەسەلەی بوون، خۆسەلماندن و بە بکەر بوون یان مەسەلەی مردنی تەواوەتی لە فەزایەکی ئاڵۆزو پەشێودان. فەزایەك کە تیایدا دیواری نێوان پێکەنین و گریان دەڕوخێت. لە پشتی ئەم بۆچوون و لێکدانەوەیەوە دەلالەتی تێکەڵاوبوونی ناسنامەکان یان لاوازی ناسنامەکان بۆ بەدەست هێنانی خاسێتی تەواوەتی خۆیان بەرهەم دێت. ئەم تێکەڵاو بوونەش بۆ کۆمەڵی رۆژهەڵاتی بەگشتی و بۆ کۆمەڵی کوردەواری بە تایبەتی شتێکی ئاشکراو لە بەرچاوەو هەتا زەمینەی پەرەسەندنی کۆمەڵایەتی نەگاتە ئەو ئاستەی کە تاکە کەس ببێتە خاوەنی شووناسی تایبەتی خۆی ئەوا شووناسی زیندوو لە شووناسی مردوو جیا ناکرێتەوە.

لە کۆڵم دابەزە ماندووم

من نازانم ئەڵێم یان وەك دووریت
لە ناو جەستەی خۆما نووستووم
مۆسیقایەکی سەیرە گەر هاتوو گەیشتمەوە
نەرم نەرم لە دەرگاکەی سەرم ئەدات
ئای لە تەرمی چاوەڕوانی و
لە کاروانی شەوە تێك شکاوەکان.

شاعیر داوا لە هەمان کەس یان هەمان هاوڕێی دوور یان هەڵاتوو دەکات کە لە کۆڵی دابەزێت کە لە راستیدا وا دەردەکەوێت شتێکی تر بدوێنێت کە بووەتە بارێکی گران بۆی کە ئەویش ئەگەر راستەوخۆ وەکو هاوڕێکەی لێکی بدەینەوە ئەوا دەشێ مەبەست خەمی هاوڕێَکەی بێت کە دووری و ڕۆیشتنی ئەوو بە تەنیا بەجێ هێشتنی ئەم ئەو خەمەی درووست کردبێت و ئێستا وەکو بارێکی گران ئەمی بێزارو ماندو کردبێت.

هەروەك دەشێ لە ئاستێکی فراوانتردا سەیری ئەو داواکارییە بکەین و وای لێك بدەینەوە کە مەبەست خەمێکی گەورەتر بێت کە ئەویش یان خەمی گەل و نەتەوەکەی بێت کە دواکەوتووی و مانەوە لە پەراوێزی مێژوودا و ژێردەستەیی و کۆیلەیی ئەو پێکهاتەیە کە ئەم ئەندامێکە لێی و خاوەنی هەستێکی زۆر ناسك و حەساسیشە ئەوەی لا درووست کردبێت و بۆی بوو بێتە خەمێکی گەورەو ئێستا بخوازێت کە لەو خەمە رزگاری ببێت. هەروەك دەشێ رووبەری خەمەکە لەوەش فراوانتر بێت و بریتی بێت لە خەمی ئەو بۆ هەموو مرۆڤایەتی لە پای ئەو سووکایەتیانەی کە رۆژانە بە کەرامەتی مرۆڤ و بە مرۆڤایەتی دەکرێت. ئەمی شاعیر ئەم خەمە بێزاری کردووەو دەیەوێت لێی دەرباز بێت هەرچەندە بۆ کەسێکی هەستیاری لەو جۆرە رزگار بوون لە خەم و ئازارو نیگەرانی شتێکی مەحاڵ و چاوەڕوان نەکراوە.

ئەم دڵنیا نییە لەوەی کە داخۆ لە جێگای خۆیدا جێگیرە یان دەجوڵێت و رێگا دەکات. ئەمەش ئەو بارە دەروونیە نائاساییە نیشان دەدات کە ئەوی تێدایە کە دەتوانین بڵێین لە راستیدا وەکو سەفەرێك وایە لە نێوان ئێستاو داهاتوودا. ئەو ئێستا لە بارێکی خراپدایە، هەروەك لەوەش دڵنیا نییە کە ئایندەی لەوەی ئێستای باشتر دەبێت، ئەمەش ئەو چارەنووسە ترسناکەیە کە مرۆڤایەتی بە گشتی بە دەستیەو دەناڵێنێت. ئەم نازانێت داخۆ دەڕوات یان وەکو چۆن دووری هاوڕێکەی شتێکە لە ناو جەستەیدا جێگیرە مانەوەی خۆیشی ئاوا جێگیرەو ناگۆڕێت یان لێی جیا نابێتەوە. ئەمەش مانای ئەوەیە کە دووری ئەو لە بوونی ئەمدا جێگایەکی دیاری هەیەو نەك ناتوانێت لە یادی بکات بەڵکو بەشێکی سەرەکی خەم و ئازارو هەست بە تەنیایی کردن وتەنانەت هەست بە مردن کردنیشی پەیوەندی بە دووری ئەوەوە هەیە. کەواتە لێرەدا بە تەواوی ئەوە ئاشکرا دەبێت کە شاعیر لە ئەنجامی

پەرتبوون و دوور کەوتنەوە لە ئەوی هاوڕێی دوور یان هەڵاتوو وای لێهاتووە کە شەوانە دوای خواردنەوەی گوڵاوی تاڵ بە تەنیا بە شەقامە چۆڵەکاندا بگەڕێتەوەو خۆی هاوشێوە بکات بە شۆستە مردووەکان و جێگەلەی ئاوەکان کە ئەوەش ئەوپەڕی تەنیایی ئەم نیشان دەدات. ئەم وەکو خەونێك سەیری بەیەك گەیشتنەوە دەکات و ئەو خەونەش زۆر ناسك و پڕ بایەخ باس دەکات و بە مۆسیقا ناوی دەبات، مۆسیقایەك کە بە هێمنی لە دەرگای سەری دەدات. ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە مەسەلەی بەیەك گەیشتنەوەی ئەم و هاوڕێکەی کە دەشێ لە ئاستێکی تردا بەیەك گەیشتنەوەی خۆشەویستان بێت یان بەیەك گەیشتنەوەی هەموو مرۆڤایەتی بێت، وەکو ئەو مۆسیقایە وایە کە هارمۆنیای کۆکردنەوەی هەموو مرۆڤایەتییە ئەو مۆسیقایەش ئاراستەی سەر دەکرێت ئەوەش مانای وایە ئەو کۆبوونەوەو بەیەکتر گەیشتنەوەیە کەکۆبوونەوەو بەیەکتر گەیشتنی هەموو مرۆڤایەتییە بە عەقڵ و لە سنووری عەقڵدا دەبێت و دەگاتە ئەنجام.

کاتی گەیشتنەوە یان بە یەکتر گەیشتنەوە هێندە گرنگ و بایەخدارە وەکو مۆسیقایەکی هێمن سەیر دەکرێت کە لە دەرگای سەری ئەم دەدات، ئەم لە بارێکی شلۆقدایەو ناتوانێت بڕیار بدات کە داخۆ بە هێمنی دەرگای لێ بکاتەوە یان خۆی لێ بێ ئاگا بکات. ئەنجا ئەگەر خۆی لێ بێ ئاگا کرد، ئایا ئەو پاشە کشە دەکات یان بە شێوەیەکی توندتر دێتە پێشەوە؟ واتە ئەم لەوە دڵنیا نییە کە ئایا ویست و ئارەزووی بەیەکگەیشتن و یەکگرتنەوە تا ئەو ئەندازەیە بەهێزە کە ئەم و هاوڕێکەی یان لە ئاستێکی فراوانتردا هەموو مرۆڤایەتی کۆ بکاتەوە. ئەمەی لێرەدا بەرجەستە دەبێت لە ئاستێکی قووڵتردا بریتییە لە کۆمەڵایەتی بوون کە ئەوەش چەمکێکی سیۆسیۆلۆجیەو مرۆڤ بە سرووشتی و بە غەریزە مەخلوقێکی کۆمەڵایەتییە بەڵام زۆرجار بەرژەوەندی و ویستی دەسەڵات بە جۆرێك کۆنترۆڵی دەکات کە ئاستی کۆمەڵایەتی بوونی زۆر لاواز دەکات، بە جۆرێکی ئەوتۆ لەبری خۆشەویستی و برایەتی و یەکبوون، رق و کینەو دوژمنایەتی و پەرتبوون دەبێتە خاسێتی دیارو باڵادەستی کۆمەڵی مرۆڤایەتی و لە بارێکی وەهاشدا رایەڵەکانی پەیوەندی و پێکەوە بەستن و پێکەوە ژیان لاواز دەبێت و بەو پێیەش دیواری ئەستووری لێك دابڕان و لێکتر تێنەگەیشتن درووست دەبێت. سەرئەنجامی ئەوەش مرۆڤ یان تاکەکانی کۆمەڵ بە تایبەتی ئەو نوخبەیەی کە هەستیارییەکی سەروو ئاساییان هەیە دەکەونە باری هەست بە تەنیایی کردن و گۆشەگیریەوە. ئەو دەمەش هەستکردن بە جۆرێك لە مردنی مەعنەوی یان دەروونی سەرهەڵدەدات کە ئەوەش سەختترین و دژوارترین ئازاری رۆحی و دەروونی بە مرۆڤ دەبەخشێت و تاکەکەسی زیندوو لە رووی فیزیکی یان جەستەییەوە هەست بە جۆرێك لە مردن

دەکات کاتێ هەست دەکات تەنیاو بێکەس و بێ هاودەمە. ئێستا ئەمی شاعیر لەو بارە شلۆقە دەروونیە پڕ ئازارەدایەو هەرچەندە لە رووی جەستەییەوە زیندووە بەڵام لە رووی مەعنەوییەوە یان لە رووی رۆحی و دەروونیەوە هەست بە جۆرێك لە مردن دەکات.

سەرئەنجام دەتوانین بڵێین ئەم شیعرەی سەلاح محەمەد بریتییە لە سەفەری مرۆڤێکی هەستیار لە جوگرافیای بوونی تایبەتی و تاکە کەسی خۆیەوە بۆ نێو واقیع و بۆ نێو کۆمەڵ لە ژێر کاریگەری پاڵنەری غەریزەی مرۆڤانەو ویستی کۆمەڵایەتی بووندا . بەڵام لە کۆمەڵگای هاوچەرخدا بە شێوەیەکی گشتی رایەڵە رۆحییەکانی پێکەوە بەستنی تاکەکان و هەندێ جار ویستی کۆمەڵایەتی بوونیش لاواز دەبن و بە جۆرێك کاڵ دەبنەوە کە بەرەو هەرەس دەچن. لەم کاتەدا تەنیا رایەڵ و ویستە مادی و غەریزەییەکان دەبنە هۆکاری کۆبوونەوەو پێکەوە بوون و کۆمەڵایەتی بوون کە لە بارێکی وەهاشدا رووبەرێکی ئەوتۆ بۆ کارکردنی هەستە رەسەن و راستەقینەکانی مرۆڤ نامێنێتەوەو لەم کاتەشدا مرۆڤی هەستیاری لەو جۆرەی کە کەسێتی قسەکەری شیعرەکە بەرجەستەی دەکات، دەکەوێتە باری تەنیای و گۆشەگیرییەوەو هەست دەکات کەسێکی تەنیاو بێ هاوڕێ و بێ هاودەمە، بۆیە لە نێو رەگەزە بێ گیانەکان و لە نێو توخمەکانی سرووشتدا هەوڵی دۆزینەوەی هاوڕێ و هاودەم دەدات و خۆیان لەگەڵ هاوشێو دەکات، ئەوەش بەمەستی شاردنەوەی باری تەنیای خۆیی و بۆ خۆرزگار کردنی لە مەترسیەکانی تەنیایی و هەست بە تەنیایی کردن و بۆ خۆ دەرباز کردن لەو بارە دەروونی و هەستییەی کە تیایدا هەست بە مردنی رۆحی و مەعنەوی دەکات، واتە خۆ هاوشێوەکردنی کەسی قسەکەری شیعرەکە لەگەڵ شەقام و شۆستەو جۆگەلە ئاوەکانی شەوانی درەنگدا بۆ ئەوەیە کە لەو بارو دۆخەدا وای نیشان بدات کە تەنیا نییە بۆ ئەوەی خۆی لە ئازارە سەختەکانی تەنیایی و لە مەترسیە سەختەکانی هەست بە تەنیایی کردن رزگار بکات. ئەگەرچی ئەوە ئاشکرایە کە کەلتوورو عەقڵی کۆمەڵی هاوچەخ ئەو کەلتوورو عەقڵەیە کە لە گەڵ خۆیدا هەستکردن بە تەنیایی و گۆشەگیری مرۆڤ دەهێنێت و لە هەمان کاتیشدا مرۆڤ وەکو تاکە کەس و لە دەرەوەی عەقڵی دەستەجەمی نیشان دەدات کە ئەویش مرۆڤێکی تاك و تەنیایە. دیارە لە کۆمەڵی دواکەوتووی وەکو ئێمەشدا ئەو تاکە کەسە ناکاراو نائامادەیەو ناتوانێت بوونی خۆی بسەلمێنێت بۆیە بە ئاشکرا وەکو بوویەکی هەڵەشە لێکراوو چارەنووس نادیار دەردەکەوێت. سەلاح محەمەد لەم شیعرەیدا وێنای مرۆڤێکی تەنیاو گۆشەگیری نێو کۆمەڵمان بۆ دەکات کە لە ژێر کاریگەری دەرکەوتنی کەلتووری کۆمەڵی هاوچەرخ لە لایەك و بوونی ئەنتێلێژیانەی مرۆڤیش وەکو تاکەکەس لە لایەکی ترەوە کە بوویەکە مادەم بەرهەمی یەکەم

هەڵەو یەکەم گوناهەو بۆ خۆیشی بوویەکی ئاڵۆزو تەموو مژاوییە کەواتە ئاسودەیی و حەوانەوەو ئارامگرتنی شتێکی مەحاڵ یان چاوەڕوان نەکراوە. کاتێ مرۆڤ لە بارێکی وەها ترسناك و پڕ لە نیگەرانیدایە، بە بۆچوونی ئەمی شاعیر گوناهێك ئەنجام دەدرێت کە ئەویش گوناهی ئاڵە، کە ئەویش لە خواردنەوەی گوڵاوی ئاڵدا خۆی دەبینێتەوە کە دەشێ لە ئەنجامی ئەو گوناهە ئاڵەدا تاکە کەسی هەستیار کەمێ لە هەستی تەنیایی و لە گۆشەگیرییەکەی کەم ببێتەوەو بەوەش کەمێ باری شانی سووك ببێت. واتە گوناهی ئاڵ لە سنووری ئەم دەقەدا وەکو جۆرێك لە هەوڵی رزگاربوون وایە لەو بارە ئاڵۆزەی کە تاکە کەسی هەستیاری تیادا دەژی لە گۆمەڵی هاوچەرخدا.

چاوپێکەوتن لەگەڵ هونەرمەند بەڵێن عەبدولهادی.. هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

هونەرمەند بەڵێن عەبدولهادی: ئامێری چەلۆ دەنگێکی ئەفسوناوی هەیە
هونەرمەند بەلێن عەبدولهادی: ژەنیاری زۆر بەتوانای جیهانی و کوردی کاریگەرییان لەسەر من هەیە
بەلێن عەبدولهادی: موزیك و خۆشەویستی تەواوکەری یەکترین
هونەرمەندی ژنیار (بەڵێن عەبدولهادی) لە 1981 لە شاری سلێمانی لەدایك بووە هەر لە منداڵییەوە ئارەزووی بۆ موزیك هەبووە،لە ساڵی 1998 یەکەم ئاوازی بۆ منداڵان داناوە لە کەناڵی کوردستان تیڤی تۆمارکردووە.
ئەو هونەرمەندە، بەمەبەستی پەرپێدان و فێربوونی موزیك بەشێوەیەکی ئەکادیمی لە ساڵی 2001 دەچێتە پەیمانگەی هونەرجوانەکانی هەولێر لەبەشی موزیك دەخوێنێت ،دەبێتە ژنیارێکی بەتوانای ئامێری (چەلۆ) لە کوردستان،بەجۆرێك هەرلەپەیمانگا دەبێت ئاواز و دابەشکردن بۆ مارشی یەکێتی قوتابیان و یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان دادەنێت بەشێوەی کۆرس تۆمار کراو بڵاوکرایەوە.
بەڵێن هادی بەهۆی توانیستی لە ژەنینی ئامیری چەلۆ دەبێتە ئەندامی تیپی ئۆرکێسترای کوردستان بەشداری سەرجەم چالاکییەکانی دەکات

ئاوازی بۆ چەند گۆرانیبێژێك داناوە وەكو(دڵدار وریا ئەحمەد ،خەند عەبدوڵڵا، ئەمیر محەممەد، ئاری حەلاق ،گریان سادق حەریری ،كاروان عوسمان، گۆران محەمەد..)
ژنیار بەهمەن هادی، لەو كاتەی قوتابی بووە لە پەیمانگەی هونەرەجوانەكانی هەولێر، گرووپێكی موزیكی دامەزراندووە بە ناوی (گرووپی موزیكی ئاڤا) كە چەندین كۆنسێرت لە شارەكانی (هەولێر-سلێمانی-دهۆك-سۆران) ئەنجام دەدەن
ئەم هونەرمەندە خاوەنی چەندین ئاواز و دابەشكردنی موزیكە بۆیە ئێمە بۆ زیاتر ئاگاداربوون لە كاری چالاكییەكانی، لە نزیكەوە بە چەند پرسیارێك بەسەرمان كردوە.
هەڤپەیڤین- كامەران حاجی ئەلیاس

***سەرەتا بابزانین چۆن جیهانی هونەری موزیكت ناسی؟**

- سەرەتای من بۆ هونەری موزیك بۆ گوێگرتن لە موزیك و بەژداریكردنم لە چەند كارێكی هونەری وەكو كۆرس لە قوتابخانە بوو، ئەمەش فاكتەرێك بوو بۆ ئەوەی حەز و خولیام بۆ موزیك زیاتر بێت هەر لەو كاتانە توانیم ئامێری (كیبۆردێك) بكەم و هەر لە ماڵەوە ڕاهێنان بكەم ئیتر هەرلەوەدا ئاشنایتیم لەبە موزیك زیاتر بوو، بەجۆرێك حەزوو ئارەزووم زۆر زیاتر بوو بۆ ئەوەی بەشێوەیەكی ئەكادیمی خۆم فێری موزیك بكەم، بچمە پەیمانگەی هونەرەجوانەكان لە بەشی موزیك بخوێنەم.
***لەنێو ئامێرەكانی میوزك ئەوە بۆچی ئامێری چەلۆ تان هەڵبژراد؟**

- ئەوەی راستی بێت، سەرەتای پێشكەشكردنم لە بۆ پەیمانگەی هونەرەجوانەكان لە بەشی موزیك لە قۆناغی یەكەم لەسەر ئامێری پیانۆ داندرام دوای یەك مانگ بە هەوڵی مامۆستایانم و بەحەزوو ئارەزووی خۆم ئامێرەكەم گۆڕی بۆ ئامێری چەلۆ ئەویش بەهۆی گوێگرتنم لە چەند پارچە موزیكێكی جیهانی ،ئامێری چەلۆم خۆشویست و هەڵم بژارد، تائێستاش لە ژەنینی ئەم ئامێرە بەردەوامم.
***وەكو ژنیارێك چۆن پێناسەی ئامێری چەلۆ دەكەیت ؟**

- ئامێری چەلۆ یەكێكە لە ئامێرە ژێدارە جیهانییەكان كە

دەنگێکی ئەفسوناوی هەیەو لە کە لە زۆربەی گروپە کوردی جیهانییەکان ئامێری چەلۆ زەرورەتێکە و تەواوکەری دەنگی ئامێرەکانی دیکەیەهەر بۆیە لەزۆربەی تیپە موزیکییەکان بوونی هەیە.

***یەکەم ئاوازت بەناوی چی بوو؟**

▪ یەکەم ئاوازم گۆرانییەکی منداڵان بوو کە پێش ئەوەی بچمە پەیمانگەی هونەرجوانەکان بەناوی (من منداڵێکی پاکم) ،کاری ئاواز و موزیکم بۆ کرد و لە کوردستان تی ڤی کاری کلیپی بۆ کرا بڵاوکرایەوە.

***کامەن ئەو ژنیارانەی کە کاریگەریان لەسەر تۆ هەبووە یاخود بۆ ژەنینان سەرسامیت؟**

▪ بە گشتی ژەنیاری زۆر بەتوانای جیهانی و کوردی هەن کە کاریگەریان لەسەر من هەیە بەڵام تایبەتمەندی لە ژەنیاری کوردو جیهانی هونەرمەندی بە توانا مامۆستا (دڵشاد محمد سەعید) زۆر کاریگەری لەسەر من هەیە.

***ماوەیەك سەرۆك بەشی میوزکی پەیمانەگەی هونەر جوانەکانی هەولێر بوویت ئاستی قوتابیان چۆن دەبینت؟**

▪ بەڕێز بە شانازییەوە ماوەی سێ ساڵ سەرۆکی بەشی موزیك بووم لە پەیمانگەی هونەرجوانەکانی هەولێر ئەزموونێکی تەواو جیاواز بوو بۆ من کە بە هەماهەنگی مامۆستایانی بەش توانیمان جووڵەیەکی هونەری تەواو بە بەشەکەو قوتابیان بکەین زیاتر بەرەو پێشی ببەین.

قوتابیانی بەشی موزیك بە گشتی توانا و ئاستی زۆر باشیان هەیە کە دەتواندرێت بەکاری بهێنن بۆ خزمەتی هونەری کوردی بە تایبەتی لە ئێستادا کەمێک قوتابییەك هەن جگە لە توانای ژەنین هەوڵ دەدەن لە بواری ئاواز و دابەشکردندا پەرە بە خۆیان بدەن کە ئەم هەوڵەشیان شانازییەکی زۆر گەورەیە بۆ ئەمەی مامۆستایانی بەشی موزیك ساڵانە چەندین قوتابی بڕوانامەی دبلۆم بەدەست دەهێنن، دەبنە کادری هونەری زۆر باشی بواری موزیك.

***ڕۆڵی موزیك لە بڵاوکردنەوەی خۆشەویستی و ئاشتی لە نێوان گەلان چۆن دەبینیت؟**

▪ موزیك و خۆشەویستی تەواوکەری یەکترین بە بڕوای من ئەگەر خۆشەویستی نەبێت موزیك بوونی نییە

هەموو موزیك ژەنێك لە ڕێگای ئامێرەكەی یاخود دانراوە موزیكییەكەی دەتوانێت كەم یا زۆر گوزارشت لە هەستەكانی خۆی دەربڕێت موزیك زمانی گەلانە، هەموو گەل و نەتەوەیەك مۆرك و ڕەسەنایەتی تایبەت بە خۆی هەیە مـــوزیكیش بەشێكە لەو ڕەسەنایەتییە بەهۆی موزیك و كاری هاوبەش دەتواندرێت گەلان و كۆمەڵگاكان لەیەك نزیك ببنەوە و كاری هاوبەش ئەنجام بدەن بۆ ئەوەی لە زمانی یەكتری حاڵی بن موزیك كۆیان دەكاتەوە.

***وەكو هونەرمەندێكی ئەكادیمی ئاستی گۆرانی و میوزیكی كوردی لە ئێستادا لەچ ئاستێك دایە؟**

▪ گۆرانی و موزیك ئەگەر بە شێوەیەكی ئەكادیمی و دابەشكاریەكی جیهانی بە بكرێتئن ئەوا بەردەوام بەرەو پێشەوە دەچێت لە كاتی ئێستاش لە سەرجەم شارەكانی كوردستان بە خۆشحاڵییەوە موزیك دانەرەكان بەردەوام لە هەوڵی ئەوەدان كە گۆرانی و موزیك بەشێوەی جیهانی و ئەكادیمی دابەشكردنی بۆ بكەن .. هەر بۆ نمونە لە ساڵی 2012 كارەكی كوردی میللی م هەڵبژارد بەناوی (بەت دەڕۆم لەم بەندانە) بەشێوەیەكی ئەكادیمی و جیهانی كارم لەسەر كرد . بە ڕای زۆرێك لە موزیك ژەنان و گوێگران كاردانەوەیەكی زۆر باشی هەبوو لە نێو خەڵكدا و چەند گروپێكی جیهانیش ئەو پارچە موزیكەیان ژەنیوە بە هەمان ئەو دابەشكردنەی كە من بۆیم كردبوو، بۆیە لە ئێستادا موزیك و گۆرانی كوردی ڕۆژ بەڕۆژ بەرەو پێش دەچێت هەمیشە بە گشبینەوە لە موزیكی دەڕوانم.

***پرۆژەی نوێتان هەیە ؟**

▪ بەڵێ لە داهاتوویەكی نزیك بۆ یادی كارەساتی كیمیابارانی هەڵەبجە لە ساڵی 1988 ئەگەر هاوكاری بكرێم لە لایەنی پەیوەندیدار كارێكی جیاواز لە ساڵانی ڕابردوو بۆ ئۆركێسترا ئامادەیە كە لەو یادە كارەسات بارە پێشكەشی بكەم لە ئاوازو ئامادەو دابەشكردنی خۆمە .

چەند وێستگەیەكی هونەری هونەرمەند بەڵێن عەبدولهادی

▪ لە ساڵی 2004 لە دەزگای موزیك و كەلەپووری كوردی، دەبێتە بە بەرپرسی ستۆدیۆ ئەندازەی دەنگ، كە چەندین كاری موزیك و تۆماركردن بۆ موزیكژەنان و گۆرانیبێژان ئەنجام داوە.

▪ لە ساڵی 2005 دەبێتە ئەندامی كارای سەندیكای هونەرمەندانی كوردستان .

- لە ساڵی 2005 بە فەڕمی لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی ڕاگەیاندنی سەربە وەزارەتی ڕۆشنبیری دادەمەزرێت.
- لە ساڵی 2005-2006 گرووپی تەلەڤزیۆنی (هەرێم) دامەزرارێنێت کە بریتیی بوون لە 13 ژەنیار، هەر لەو ساڵەدا لە کۆلێژی هونەرە جوانەکان وەرگیرام و دەستی بە خوێندن کردەوە، بەشداری لە سەرجەم فیستیڤاڵ و چالاکییەکانی کۆلێژ دەکان. -لە ساڵی 2010 گرووپێکی کوردی- کلاسیك بەناوی (گرووپی ژێداری هەولێر) دادەمەزرێنێت، چەندین کۆنسێرت لە شارەکانی (هەولێر،سلێمانی، دهۆك،سۆران، رواندز) پێشکەش دەکەن. -لە چەندین کۆنسێرتی هونەرمەندان بەشداری کردووە وەکوو هونەرمەندان (دانا عەبدولجەبار – محەمەد عەزیز – ماموستا شاکر کەمانچە ژەن – فیستیڤاڵی کەرکووك)چەندین کاری تر.
    - لە ساڵی 2011-2016 لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی کۆیە بەشی موزیك وانە بێژ بووە.
    - سروودێك بە پێشمەرگە بە ناوی (پێشمەرگەی قارەمان) داناوە کە ئامادە و دابەشکردنیش بۆ کردووە و لەلایەن کۆرسەوە وتراوە.
    - تۆمارکردن و کلیپکردنی گۆرانییەکی میللی کوردی بەناوی (بێت دەڵێم) کە بەندەکی باوی ناو کۆمەڵگەی کوردییە بە شێوەی موزیکی کلاسیك ئامادە و دابەشکردنی بۆ کردبوو ئامێرەکانی (violin 1-violin 2 – viola – cello) هەروەها کاری کلیپیشی بۆ کرا کە لەسەرجەم کەناڵەکانی تەلەڤزیۆن دادە بەزێت

    هەروەها کۆنسێرتێکی چوارینەی کلاسیك کە 12 موزیکی کوردی و جیهانی لەخۆ گرتبوو لە هۆڵی پێشەوا لە وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوان
    - لە مانگی 05-2013 لە فیستیڤاڵی پەیمانگەی هونەرە جوانەکان سەرپەرشتیاری بەرهەمەکی موزیکی کلاسیك و بەرهەمەکی موزیکی کوردیم کرد کە بابەتە کوردییەکە ئامادە و دابەشکردنم بۆی کردبوو من وەکوو ڕابەری ئۆرکسترای پەیمانگای هونەرە جوانەکان بەشداریم کرد (cellos are missing you)

    بەرهەمەکی موزیکی کوردییە کە شیوازێکی نوێی موزیکە لە کوردستان لە ئاواز و ئامادە و دابەشکردنی بۆ پێنج ئامێری (cello) نووسراوەتەوە کە هەر پێنج ئامێرەکە لە یەك کاتدا هەریەك میلۆدییەکی جیاواز دەژەنن

کێشەوازێکی هارمۆنی جیهانی لەخۆ دەگرێت ماوەی کارەکە نزیکەی چوار خولەك و نیوە.

-لەگەڵ گرووپی ژێداری هەولێر نمایشی سەرجەم قونسوڵگەرەکانی کوردستانی کردووە. وەکوو (بەریتانیا، فەرەنسا، ئەڵمانیا، نەمسا، ئەمەریکا)

- لە ساڵی 2019 مانگی 1 بووم بە بڕیاردەری بەشی موزیك
- لە ساڵی 2019 بووم بە سەرۆکی بەشی موزیکی پەیمانگەی هونەرە جوانەکانی هەولێر .

ئێـوارانـە ٦٢.. شیعـری سـەردار جاف و شەهلا

ئەم ئێوارە
گێژەڵوکەی بەر دەربەندی یاخی بوونی لوولم دەدا
چین چین تونێلی تاریکی قوتم دەدا
رێ دەرنا بەم
نازانم لەو دیوی تونێل رێ دەدۆزم

قورتار دەبم
یا هەر لە هەناوی نەبوون دەخولێمەوە
جێ ژوانی ئێوارانم سەرەولێژە
مەگەر خودا فریادڕەس بێ
دەنا لە نێو پەتووی مەرگ
ئاوازی خاڵخاڵۆکەی شین دەڵێمەوە
باڵقرتاوی فەنا بوونم
بە هەشت سەکۆی شەهلایەکە
بێگەردی مەی، ئیشقم نۆشی
خەڵوەت دوا مەنزڵێ سڕە
سەردەستەی شاژن و حۆری
مەی و نیگا
چاوانم کولیتە و کونجی
ئەو ژنە میهرەبانەیە
لە ناو هەر دەقە شیعرێکا بۆ خۆی گڕە
کە یاخی دەبێ و لێم دەڕوا بۆم دەنووسێ
ئیر□یم دێ))
بە کزە بای سارد و ڕچیوی ئێواران
کە بە چوار دەورت دەسووڕێ
بەو شەقام و توولە ڕێیەی
دەمتاسێنێ
ئیر□یم دێ
بە شاڵەکەی دەوری ملت
لە ئامێزی خۆیت دەنێ
بەو هەموو گوڵ و گەڵا یە
لە سەر ڕێگات کڕنوش بردوون
بۆنی گوڵاوی تۆ دەمژن
بەهار هات و ئاسمان ساماڵ
شکۆفەی سەردارێ کە هات
چەم فێنک و سەوز سەوزە
زێباترین نامەی ئیشق
ئەوینێ سوور
((هەروەک پاکیی ئاوی حەوزە
کوا ئیتر دەڵێم بێکەسم
ئەوە نییە هەر تۆی ئەوینترین کەسم

٢٢ / ٢ / ٢٠٢٤

دڕکی ئەو خەونانەی لە چاوەکانم دەچەقن.. ستیڤان شەمزینی

من لەژێر هەوری ئازارەکانمدا
پیاسە لەگەڵ سێبەرەکەم دەکەم
گوێقوڵاخی لرخە لرخی
سەعاتەکەی دەستم و
خشەی پێی شیعرێکم
خۆم دەبینم بە تەڕیی
بە دوو جلگرەی چوارشانە
بە تەنافی یەئسەوە هەڵواسراوم
دەنگم وەک زیقەی
ئەو قوتووە ژەنگاوی□ وایە
مناڵێکی لاسار
لە کەلاوەیەکدا شەقی تێهەڵدەدا
مژ لە بێهودەیی دەدەم
ناسۆر هەڵدەقوڕێنم
یەکەمین رێبوار بەلامدا تێدەپەڕێت
بە تەوسێکەوە پێم دەڵێت
تۆ شیکترین شێتی شار و
ئاوەزمەندترین ئاژەڵی دنیایت
دووەمین رێبوار دێت
دەیەوێت وەک خواردنێکی ئێکسپایەر
فڕێمداتا□ ت□نەکە خۆڵی ژیانەوە
یان وەک جگەرەیەکی تەواوبوو
بمخاتە تەپڵەکی گریانەوە
سێهەمین رێبوار هات
تفێکی رۆ کردە بەردەمی
رەشەبایەکی ناوەخت
بۆ سەروچاوی منی هێنا
ئەو هەر منی نەبینی و
منیش گوێم لە دەنگی نەبوو

چوارەمین رێبوار
بە سەرخۆشی گەشتە لام
دەستی لە ناو مەمکی شیعردا بوو
هەر ئەوەندەی توانی، بڵێت
عەشق ب□ فرێکی سووتاوە
ئاگرێکی سەرما بردەڵەیە
ئیدی بەدەم رێوە بورایەوە
پێنجەمین رێبوار
وەک ئەوەی لە بەلەمی بروسکەدا بێ
بەخێرایی بەلامدا تێپەڕی
بە دەنگێکی نوساوەوە
هاواری دەکرد
ژیان تەڵەی مشکە
لە مێژە قاچمان کەوتۆتە ناوی
تاکو پشیلەی مەرگ دێت
شەشەمین رێبوار
بە رۆبێکی خۆشتنەوە
بە قژێکی لولی ماش و برنجییەوە
ل□ بەردەممدا قووت بووە
وا پێدەچوو بیەوێت پشوویەک بدا
هاتبوو وەسیەتێکم لا بکات:
کوڕم سیاسەت کۆترێکی مەکرباز بوو
تەنها ریقنەی بەسەردا باراندم
حەوتەمین رێبوار
ژنێکی سەرتاپا سپی پۆش بوو
چاوەکانی وەک ئەڵماس دەدرەوشانەوە
پەنجەکانی بۆنی مێخەکی ئەوینیان لێ دەهات
لە تەنیشتم دانیشت
ماوەیەکی درێژ بە بێدەنگی مایەوە
یەکەم و دوا قسەی خۆی کرد:
من نەهاتووم بۆ رۆیشتن
من ناوکی قۆخی دڵتم
من لمی کەناری رووباری عەشقتم
من شەماڵی هاوینی تەمەنتم
من ئەو ژنە تریفەییەم
لە داڵانی یەکەمین خەونەوە
تاکو کۆتا خەون

چاوت بۆ دەگێڕا
لەم کاتەدا چاوەکانم کردەوە
بە کامی دڵ تەماشام کرد
ئاە چ ناخۆش بوو
ساتێ حەزحەزێکی خوێڕی
وەک ئەوەی نەقیزەیەک بکات
بە لا قەبرەغەی گوێدرێژێکدا
بە نوکی پێڵاوەکانی رایچڵەکاندم
ئەوسا زانیم
لە تەنیشت شەشەمین رێبوارەوە
لەسەر شۆستەی شارێکی خامۆش
خەوێکی قووڵ بردومییەوە

٢٠١٩-٧-٢٤
ئەڵمانیا – بیلەفێلد
نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس
شتاسیۆنی نۆرۆلۆگی

هەمان تەنیایی.. نووسینی: سیسی دوچیو.. وەرگێڕانی لە یۆنانییەوه: ئومێد قەرەنی

لە هەموو باژاڕە گەورەکانی جیهاندا
کچان بە تەنیا بە تەنوورەی کورتی هەرزانەوە
کە لە "چین تاون" کڕدراون..
کوڕان دەرۆزەی چەند "سەنت"ێک دەکەن
لە نێو واگۆنە ساردوسڕەکانی نیویۆرک..
سەرنشینان بە توندیی پەنجە تەزیوەکانیان
لە نێو گیرفانیان گرمۆڵەکردوە
ئامادەن خۆیان بخزێننە ناو ژوورە بچووکەکانی باڵەخانەکانیان.

ئاسمان ڕووت و باڵەخانەی بەرز

جەستەی مرۆڤ بە زنجیر بەستراوەتەوە
بە سەربانی باڵەخانە بەرزەکانەوە،
لە کاتێکدا زەوی بەردەوامە
لە سووڕانەوەی لە بۆشایی ئاسمان
لە کاتێکدا زەوی بەردەوامە
لە سووڕانەوە لە بۆشایی ئاسمان
نیگایەکی مات و ماندوو
بەردەوامە لە تەماشا لە پشت پەنجەرەکانەوە
تەماشای دەرەوە و شەقامە جەنجاڵەکە دەکا.
لە شارە گەورەکانی جیهاندا تەنیایی وەک یەکە.
دامەزراوەکان، قوتابخانەکان
بانکەکان، فەرمانگە شارەوانییەکان
دایکە دەستبەردارەکان
بە چاوی سووری پڕ لە پەژارە بۆ ئەمڕۆ
تژی لە دڵەڕاوکێیی بۆ سبەینێ
لە باڵەخانەکان شیش دراون.
شارستانییەتێک کە گرنگی بە چێژبردن دەدا
لە خاوەندارییەتیی تایبەتییەکان، تەنیایی هەمان شتە.
کۆچبەران، پەنابەران، بێ جێ و ماڵەکان
بە چاوی خەمگینەوە تەواوی کەلوپەلەکانیان
لە ناو یەک کیسەی ڕەشی زبڵ دایە
تەنیایی هەمان شتە.
سەدان ڕێڕەوی شەمەندەفەر ئامادەن
بە بەینی گڵۆڵەی خۆشییەکانی هەر کەسێک،
بەختەوەرییەکانی هەر کەسێک، تەنیایی هەمان شتە.
بزوێنەرەکان بە وەستان هەناسەدەدەن
لەگەڵ هەناسەدانی بە وەستانی بزوێنەرەکان
خەونەکانمان لە ”وۆڵ ستریت”ی فراواندا دەخنکێن
تەنیایی لە هەموو باژاڕە گەورەکانی جیهاندا وەک یەکە.
لە پەناگەی کۆکردنەوەی پەنابەران و
گۆڕەپانی کۆکردنەوەی کرێکارە تازەکان
خانووی کرێکاران لە تەنیشت بەنزینخانە و چێشتخانەکان
لەسەر شەقامە تایبەتەکان ئامادەن بۆ فرۆشتن.
تەنیایی لە وەئاگاهاتنی سپێدانی
فەرمانبەرێکی میریی لە لەندەن و
لە وەئاگاهاتنی سپێدانی
فەرمانبەرێکی کەرتی تایبەت لە بەرلینیشدا هەمان شتە .

تەنیایی هەر وایە،
لە زەردەخەنەی نائومێدیی یاخیبووان و
هیوای زیندانییەکان، تەنیایی هەر یەکە
لە گۆڕی ه□قا□انی ئەنارکیست لە شیکاگۆ
لە گۆڕی ه□قا□□ کوژراوەکانی ئەسینا.
تەنیاییە نەگوجاوەکان
تەنیایی سۆزی و بەزەییئامێز
تەنیایی ئەو کۆیلەیە کە دەیەوێ یاخی بێ.
تەنیایی وەک یەکە تا سەردەکەوین.

لە کاتێکدا زەوی لە بۆشایی ئاسماندا دەسووڕێتەوە
ئێمە نەخشەی ڕزگاریی خۆمان دادەڕێژین
لە کاتێکدا زەوی لە بۆشایی ئاسماندا دەسوورێتەوە
دەبێ ئێمە ئازادبین

تەنیایی هەمان شتە
تا ئەو کاتەی درێژە بە کۆیلەییمان بدەین

تا زەوی لە بۆشایی ئاسماندا بسووڕێتەوە
ئێمە نەخشەمان بۆ ئازادیی دەبێ.

نووسینی: سیسی دوچیو
وەرگێڕانی لە یۆنانییەوە: ئومێد قەرەنی

“سیسی دوچیو_Σίσσυ Δουτσίου”
شانۆکار و شاعیرە. ساڵی ١٩٨٠ لە ئەسینا لەدایکبووە، چوار کتێبی شیعری هەیە لەگەڵ دوو کۆمەڵە کورتە چیڕۆک، دوا کتێبی “خوشکانی قابیل”ە، چەند چیرۆکێک لەخۆ دەگرن…
•

ژیـــان مـــردن دەخـــوا.. شیعـــری

فەرهاد کەریم

هەمیشە ژیان بە دوامەوەیە من بە دوای ژیانەوە نیم
لە ئاوێدانەوە ماندووم رابردووم پێی شوێنە
گاڵتەم بە ئەمڕۆ و بەیانی دێ تژیین لە لەتە مردن
شکاین و مردیین، دەشکێین و دەمریین
کاتم بۆ کێناکرێتەوە لە مردن ڕژاوە و ماندووە سەر
بە گومانەوە رێژباش لە مرۆڤ بە یەقینەوە پیاسە لە گەل سەگ
باڵندە و درەخت و ماسیم خۆشدەوێن بەو هەموو دڵرەقییەوە مرۆڤ تێش
پووچیی و مردنت ڕژاند، مردوو ناگەڕێتەوە ناو مردووان،
کێشەمان خستێتە ژیان بەو هەموو پووچیی و مردنەوە، شەهیدان فڕێی
تێ بوو کوژران
باوەڕم وایە مرۆڤ دەبێ کارکا، مردن دوورخاتەوە و ژیان جوانکا
بە مردن پاک نابتەوە شەقام، زەوی بێتە گۆڕو شوێنی پووچی
گەورەبە بە بچووکی دەخورێییت، گەورەبە بە بچووکی دەمرییت،
مردن وونبوونە و گێڵە گێڵی گومان
گرنگ نیە شوێنێک هەناسەی لێدات بۆ مانەوە دەژی نەک بۆ ژیان
فێریان کردین یەکتر بخۆین، یەکتر دەخۆین جوانە ژیان

مردن ژیان دەخوا

بەکەڵکی ژیان نایێم
مرۆڤ دیلی چاو و ورگییەتیی، نان پربووە لە شوورەیی، ژیان لە مردن
خۆخۆری کەوتۆتە ژیان، ئازادی شەرم لە مرۆڤەکا
ژیان ژیان دەخوا، ژیان مردن، مردن ژیان دەخوا
مرۆڤ بوونەوەرێکی ئاڵۆز و سەیرە
مردن مردن دەخوا، مردن ژیان، ژیان مردن دەخوا
نەگەیشتمە ژیان و لە مردن جێمام
پێویستمان بە باخەوانێکە مرۆڤ بڕوێنێ و ژیان ئاودا
مرۆڤ لە مردن رزگارکا و بە کەڵکی ژیان بێت
ژیان مردن نەخوا
مردن ژیان نەخوا
مردن مردن نەخوا
ژیان ژیان نەخوا
ژیان پێویستی بە ڕووناکییە بۆ گەشەکردن
مرۆڤ فریو نەدرێ بە زەردەخەنەی ڕۆژ
دەست بە گیرفانی شەودا نەکا لە تاریکی، خۆ لە خەندە نەگرێ لە

کەنار
تەماشای گزنگی رۆژکا لە هات و چوون، بەیانی و ئێوارە جوانکا
چرای خۆتبە لە شەو تاریکیت رووناک کە
شەوت تەنها بۆ پشووبێ تاریکیت نەچێتە دەرەوە
مرۆڤ تینووە بۆ رووناکی، ناخی مرۆڤ زیندانی رۆژە
هەموو رۆژێ تیشکێ لەو گۆڕە قووڵە سەر دەنێتەوە
ناخی مرۆڤ گۆڕێکی قووڵە، نهێنی ئەو گۆڕە قووڵە نەدۆزراوەتەوە
مرۆڤ خۆشی نازانێ بۆ لێرەیە و چی دەوێ، گوو دەکاو پێدەکەنێ
هێندە پڕم لە ژیان بەیانیان بە هاوژینەکەم ناڵێم رۆژباش
ئەوڕۆش ڕۆژێکیترە مردن ژیان دەخوا بەو هەموو پووچییەوە گوو بە
گووە بووە ژیان

چیتر پەراوێزی ناپاکییەکانت بە من ئیعراب ناکرێت.. ش□م□ بارەوانی

جارێکی تر لە پەنجەرەی دڵپاکییەوە موخاتەبەی دڵێک ناکەم لە نەسلی نیرۆن بێت و
لێناگەڕێم مۆرانەی نا ئومێدی بە دیواری خەونەکانم هەلزنێت
جارێکی تر ناڕۆمەوە سەر نەخشەی سەردابی زەمەنێکی لەدەستچوو و
لە کیشوەری خۆشەویستییەکی ساختە ڕەشماڵی بێهۆدەیی هەڵنا دەم
تۆ ئەو ئاسمانە نەبوویت مەلی سەرگ□ردانیم تێیدا باڵ بگرێت و
بارانی ئارامی لە بیابانی تامەزرۆییم ببارێنیت
خۆت مەخەرە دەربەندی ڕێزمانی وشەکانم
چیتر پەراوێزی ناپاکییەکانت بە من ئیعراب ناکرێت
ئەو هەموو گوڵەی خۆشباوەڕیم
لە جوگرافیای بەڵێنەکانت ڕواند
ئەو هەموو سەوڵەی مەراقم لە کەناری درۆیەکانت لێدا
تۆ نە ئەو فەزایە بووی کە کۆتری ڕۆحم تێیدا لە شەققەی باڵ بدا و
نە ئەو دەریایەش بووی کە کەشتی ئۆقرەییم تێیدا بگیرسێتەوە
بڕۆ، نامەوێ چیتر لە بازنەی وەهمدا بخولێمەوە و

ڕۆژەکانم لە ئاستانەی فریودان بەڕێ کەم